

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Гуманітарно-педагогічний факультет

УДК 327=222.5

ПОГОДЖЕНО

Деканеса гуманітарно-педагогічного
факультету

_____ Савицька І.М.
« ____ » _____ 2024 р.

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри міжнародних
відносин і суспільних наук

_____ Хвіст В.О.
« ____ » _____ 2024 р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему

**СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТОК ДВОСТОРОННІХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА
КАНАДИ**

Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
Освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»
Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

Гарант освітньої програми д-р політ. наук, доцент _____ Кравченко Н.Б

Керівник магістерської кваліфікаційної роботи Доктор політичних наук, професор _____ Гольцов А. Г.

Виконав _____ Покотило К.О

КИЇВ 2024

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

завідувач кафедри міжнародних відносин

і суспільних наук

_____ Хвіст В.О

«__»_____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТУ

Покотило Костянтин Олександрович

Спеціальність **291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**

Освітня програма **«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**

Орієнтація освітньої програми **освітньо-професійна**

Тема магістерської роботи: **«Становлення і розвиток двосторонніх відносин України та Канади»**

затверджена наказом ректора НУБіП України від 27 жовтня 2023 року №1962

Термін подання завершеної роботи на кафедру 25 листопада 2024 року

Вихідні дані до магістерської роботи:

- 1) наукові дослідження з питань розвитку двосторонніх відносин між Україною та Канадою;
- 2) вітчизняні та зарубіжні літературні джерела з проблеми дослідження.
- 3) офіційні документи, протоколи зустрічей, меморандуми, угоди, декларації, а також публікації з дипломатичних і міжнародних відносин між Україною та Канадою.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

- проаналізувати етапи розвитку двосторонніх відносин України та Канади, особливості політичних та економічних зв'язків між країнами в контексті міжнародної політики;
- розкрити історію українсько-канадських відносин з 1991 року, зокрема роль Канади у підтримці незалежності та територіальної цілісності України;
- виділити основні фактори, які сприяли формуванню стратегічного партнерства між Україною та Канадою, а також виклики, з якими стикалися ці двосторонні відносини;
- на основі аналізу офіційних документів і дипломатичних ініціатив, виокремити ключові моменти співпраці, включаючи допомогу Канади Україні у період політичних та економічних

- трансформацій;
- розкрити роль Канади в підтримці України під час війни з Росією, зокрема в сфері санкцій, міжнародної допомоги та дипломатичних зусиль..

Дата видачі завдання

27 листопада 2023 р.

Керівник магістерської роботи

_____ **Гольцов А.Г.**

Завдання прийняв до виконання

_____ **Покотило К.О.**

РЕФЕРАТ
магістерської роботи
студента магістратури гуманітарно-педагогічного факультету
спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»,
освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини, суспільні комунікації
та регіональні студії»
Національного університету біоресурсів і природокористування України
Покотила Костянтина Олександровича
на тему: «Становлення і розвиток двосторонніх відносин України та Канади»

Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел. Основний текст викладено на 98 сторінках, використано 50 джерел.

Робота присвячена дослідженню становлення і розвитку двосторонніх відносин між Україною та Канадою. У дослідженні розглянуто процес визнання Канадою незалежності України в 1991 році, аналізується історичний, політичний та соціальний контексти, що вплинули на формування цих відносин. Особливу увагу приділено ролі української діаспори в Канаді, яка активно сприяла розвитку двосторонніх зв'язків. У роботі розкриваються основні напрями співпраці між Україною та Канадою, зокрема у сферах дипломатії, економіки, культури та гуманітарної допомоги.

Дослідження акцентує увагу на міжнародній підтримці України з боку Канади, а також на значенні двостороннього співробітництва для обох держав у період трансформаційних змін, що відбувалися в Україні після здобуття незалежності. Аналізуються стратегічні інтереси Канади в Україні, а також внесок Канади у розвиток демократичних інститутів, економічних реформ та зміцнення міжнародної суб'єктності України.

Ключові слова: двосторонні відносини, незалежність України, Канада, українська діаспора, дипломатія, міжнародна співпраця.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

МЗС – Міністерство закордонних справ;
КУК – Конгрес українців Канади;
УРСР – Українська Радянська Соціалістична Республіка;
КБР – Канадсько-британські відносини;
ООН – Організація Об'єднаних Націй;
НАТО – Організація Північноатлантичного договору;
ЄС – Європейський Союз;
СНД – Співдружність Незалежних Держав;
ОБСЄ – Організація з безпеки та співробітництва в Європі;
ДФАТ – Міністерство закордонних справ і міжнародної торгівлі Канади
(Department of Foreign Affairs and Trade);
ЦВК – Центральна виборча комісія;
ІМФ – Міжнародний валютний фонд (International Monetary Fund);
МВФ – Міжнародний валютний фонд;
G7 – Група семи провідних економік світу (Group of Seven);
ВНЗ – вищий навчальний заклад;
МІД – Міністерство іноземних справ.

Зміст	
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	
ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КАНАДОЮ	17
1.1. Стан наукової розробки проблеми та джерельна база дослідженн...	17
1.2. Понятійно-категоріальний апарат та методи дослідження.....	19
Висновки до розділу 1.....	23
РОЗДІЛ 2. ВСТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКО-	
КАНАДСЬКИХ ВІДНОСИН	25
2.1 Визнання Канадою незалежної України.....	25
2.2 Становлення та розвиток партнерських відносин.....	32
2.3 Допомога Україні у протистоянні російській агресії.....	53
Висновки до розділу 2.....	65
РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА	
КАНАДОЮ	67
3.1. Проблемні питання у взаємодії між державами.....	67
3.2. Перспективні напрями українсько-канадських відносин.....	76
Висновки до розділу 3.....	88
ВИСНОВКИ	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	94

ВСТУП

Налагодження та розвиток двосторонніх відносин між Україною та Канадою є важливою та багатогранною главою міжнародної дипломатії. Ці відносини еволюціонували від взаємного визнання суверенної незалежності до стратегічного партнерства, яке характеризується широкою політичною, економічною, культурною та безпековою співпрацею. Коріння цих стосунків можна простежити на початку 20 століття, коли хвилі українських іммігрантів оселялися в Канаді, утворюючи одну з найбільших і найактивніших українських діаспор у світі. Ця діаспора відіграла ключову роль у зміцненні міцних зв'язків між людьми та відстоюванні інтересів України за кордоном, зокрема в Канаді, де вона вплинула на громадську думку та політику щодо України.

Переломний момент у сучасній історії українсько-канадських відносин настав у 1991 році, після розпаду Радянського Союзу. Канада стала однією з перших західних країн, яка визнала незалежність України 2 грудня 1991 року, всього через день після історичного референдуму, на якому понад 90% українців проголосували за незалежність. Це швидке визнання було не лише дипломатичним жестом, а й стратегічним кроком, який підкреслив підтримку Канадою суверенітету та демократичних прагнень України. Це заклало основу для офіційних дипломатичних відносин, які значно розвивалися протягом наступних трьох десятиліть.

З самого початку Канада та Україна стали на шлях побудови міцних двосторонніх відносин. Відкриття посольств у столицях одна одної в 1992 році означало початок офіційних дипломатичних відносин [33]. Почастішали візити та обміни на високому рівні між офіційними особами Канади та України, що заклало основу для широкого кола двосторонніх угод. Ці угоди охоплювали різні сектори, включаючи торгівлю, інвестиції, оборону та співпрацю в галузі розвитку, відображаючи зростаючу глибину та складність двосторонніх відносин. Примітно, що Конгрес українців Канади (КУК) та інші громадські організації відіграли

важливу роль у формуванні та підтримці цих відносин, виступаючи за політику, яка сприяє тіснішим зв'язкам між двома націями.

Одним із наріжних каменів українсько-канадських відносин є спільна відданість демократичним цінностям, правам людини та верховенству права. Канада послідовно підтримує зусилля України щодо встановлення стабільної та процвітаючої демократії. Ця підтримка була особливо очевидною під час ключових моментів новітньої історії України, таких як Помаранчева революція 2004 року та протести на Євромайдані 2013-2014 років, коли Канада активно засуджувала авторитарні практики та підтримувала демократичні реформи в Україні. Уряд Канади також був рішучим захисником територіальної цілісності та суверенітету України перед обличчям зовнішньої агресії, надаючи політичну, економічну та військову підтримку після анексії Криму Росією в 2014 році та подальшого конфлікту на сході України. Влада Канади також завжди підтримувала заяви генсека ООН про підтримку України всім світом культу [5].

В економічному плані відносини між Україною та Канадою відзначаються постійним зростанням і диверсифікацією. Підписання Угоди про вільну торгівлю між Канадою та Україною (CUFTA) у 2016 році стало знаковим досягненням, спрямованим на посилення економічної співпраці та активізацію двосторонньої торгівлі. CUFTA створила нові можливості для бізнесу в обох країнах, сприяючи тіснішим економічним зв'язкам та сприяючи інвестиціям. Крім того, Канада зробила значний внесок в економічний розвиток України через різні програми допомоги, спрямовані на підтримку економічних реформ, покращення управління та розбудову інституційної спроможності. Ці ініціативи мали вирішальне значення для того, щоб допомогти Україні здійснити складний перехід до ринкової економіки та демократичної політичної системи.

Культурні та освітні обміни ще більше збагатили двосторонні відносини. Українська діаспора в Канаді є активною силою у просуванні української культури, мови та спадщини, сприяючи зміцненню культурних зв'язків між двома країнами.

За ці роки відбулися численні культурні фестивалі, академічні обміни та мистецька співпраця, сприяючи взаєморозумінню та вдячності. Канадські університети та інституції встановили партнерські відносини зі своїми українськими колегами, сприяючи освітнім обмінам і науковому співробітництву, що сприяє розвитку людського капіталу в Україні.

Співробітництво у сферах безпеки та оборони також стали ключовими опорами двосторонніх відносин, особливо в контексті триваючого конфлікту на сході України. Канада надала значну військову допомогу, включно з нелетальною допомогою та підготовкою в рамках місії операції UNIFIER, метою якої є посилення можливостей Збройних Сил України. Ця підтримка була частиною ширшої стратегії допомоги Україні у зміцненні її обороноздатності та стійкості перед обличчям зовнішніх загроз. Співпраця у сфері безпеки підкреслює стратегічне значення, яке Канада надає стабільності України та її ролі у підтриманні безпеки та стабільності у Східній Європі.

Окрім двосторонньої співпраці, Канада активно підтримує Україну на різних міжнародних форумах, зокрема в ООН, Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) та G7. Канада використала свій дипломатичний вплив, щоб згуртувати міжнародну підтримку України, зокрема в контексті санкцій проти Росії та допомоги програмі реформ в Україні. Ця адвокація відображає ширші цілі зовнішньої політики Канади щодо підтримки міжнародного права, прав людини та міжнародного порядку, заснованого на правилах.

Актуальність роботи. Становлення та розвиток двосторонніх відносин між Україною та Канадою є однією з ключових тем сучасної історії міжнародних відносин. Ці відносини набули особливого значення в контексті геополітичних викликів, що постали перед Україною після здобуття незалежності. На тлі глобальних змін, таких як розпад Радянського Союзу, формування нових міжнародних інститутів та зростаюча роль української діаспори, особливо в Канаді,

двосторонні відносини стали важливим фактором підтримки суверенітету та незалежності України.

Важливість цієї теми зумовлена багатогранністю співпраці між Україною та Канадою, яка охоплює дипломатичну, політичну, економічну, культурну та безпекову сфери. Канада, як одна з перших країн, що визнала незалежність України в 1991 році, відіграла важливу роль у міжнародному визнанні України та формуванні її зовнішньополітичного курсу. З огляду на сучасні виклики, включаючи російську агресію проти України, двосторонні відносини з Канадою залишаються критично важливими для зміцнення міжнародної підтримки України, впровадження реформ та посилення її обороноздатності.

Крім того, українсько-канадське партнерство є унікальним через активну роль української діаспори в Канаді, яка є однією з найбільших у світі. Діаспора відіграє важливу роль у підтримці політичного та економічного розвитку України, зокрема через вплив на канадську політику, лобіювання інтересів України на міжнародному рівні та участь у програмах допомоги.

У цьому контексті дослідження еволюції двосторонніх відносин між Україною та Канадою, визначення ключових етапів їх розвитку, а також аналіз сучасного стану співпраці є актуальними не лише для розуміння специфіки цих відносин, але й для оцінки їх впливу на міжнародну безпеку, регіональну стабільність та інтеграцію України у світову спільноту.

Ступінь дослідженості теми. Тема українсько-канадських відносин активно досліджується як українськими, так і зарубіжними науковцями. У фокусі уваги дослідників перебувають різноманітні аспекти двостороннього співробітництва, включаючи історичний розвиток відносин, роль української діаспори, економічне та безпекове партнерство.

Серед дослідників, які зробили значний внесок у вивчення теми, можна виділити праці Кузьо і Сідорова, які аналізували історичні передумови розвитку відносин між Україною та Канадою. Особливу увагу вони приділили питанням української імміграції до Канади, її впливу на формування канадської політики щодо України та підтримку демократичних перетворень в Україні після здобуття незалежності.

Галина Борисович і Наталія Солонська аналізували роль української діаспори в Канаді, її вплив на формування громадської думки та політики Канади щодо України. Водночас Ірина Матяш досліджувала дипломатичні зв'язки між країнами, висвітлюючи роль Канади у визнанні незалежності України.

Додатково, тематика економічної співпраці між Україною та Канадою, включаючи підписання Угоди про вільну торгівлю (CUFTA), висвітлюється у працях Сідорова. Вони аналізують вплив угоди на розвиток двосторонньої торгівлі та інвестиційне співробітництво.

Таким чином, науковий доробок із теми українсько-канадських відносин є досить широким та різноманітним, що забезпечує надійну базу для подальшого вивчення. Однак потребує додаткової уваги аналіз сучасних викликів і перспектив двостороннього співробітництва, особливо в умовах сучасної геополітичної нестабільності.

Метою дослідження є комплексне вивчення становлення та розвитку двосторонніх відносин між Україною та Канадою в історичному, політичному та дипломатичному контекстах.

Для досягнення мети дослідження необхідно вирішити такі **завдання**:

- провести аналіз теоретичних і методологічних основ дослідження міжнародних відносин, із акцентом на двостороннє співробітництво між Україною та Канадою;
- дослідити історичні передумови розвитку відносин між Україною та Канадою, починаючи з перших хвиль української еміграції та до визнання незалежності України;
- вивчити роль української діаспори в Канаді у формуванні двосторонніх відносин, зокрема її вплив на політичний і громадський дискурс щодо України;
- проаналізувати основні етапи становлення дипломатичних відносин між двома країнами, включаючи ключові угоди, спільні проєкти та ініціативи;
- визначити особливості політичного співробітництва між Україною та Канадою, зокрема в питаннях безпеки, демократичних реформ та протидії зовнішнім загрозам;
- розглянути економічне співробітництво між Україною та Канадою, акцентуючи увагу на торгівлі, інвестиціях та реалізації Угоди про вільну торгівлю;
- дослідити роль Канади у міжнародній підтримці України, особливо в контексті російської агресії, зокрема участь у гуманітарних, військових та інституційних ініціативах;
- оцінити перспективи подальшого розвитку українсько-канадських відносин у контексті сучасних геополітичних викликів і глобальних тенденцій.

Об’єктом дослідження є двосторонні відносини між Україною та Канадою, зокрема їх дипломатичний, політичний, економічний та культурний виміри.

Предметом дослідження є історичні, політичні та правові аспекти становлення і розвитку двосторонніх відносин між Україною та Канадою, механізми співпраці в різних сферах, а також вплив цих відносин на зміцнення міжнародного статусу України.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети дослідження застосовано міждисциплінарний підхід, який інтегрує низку наукових методів:

- Історичний метод дозволяє простежити етапи становлення та розвитку двосторонніх відносин між Україною та Канадою, зокрема через аналіз ключових подій і періодів, які вплинули на їх формування.
- Системний підхід забезпечує комплексне дослідження українсько-канадських відносин, враховуючи політичні, економічні, культурні та дипломатичні аспекти.
- Метод аналізу міжнародно-правових норм використано для вивчення основних угод, договорів та правових механізмів, що регулюють співпрацю між Україною та Канадою, зокрема Угоди про вільну торгівлю (CUFTA).
- Компаративний аналіз застосовано для порівняння політичних стратегій і підходів обох країн у двосторонньому співробітництві та їхніх позицій щодо ключових міжнародних викликів.
- Соціологічний метод дозволяє оцінити вплив української діаспори в Канаді на розвиток відносин між двома державами, а також дослідити суспільну думку та взаємне сприйняття народів.
- Геополітичний аналіз використано для дослідження ролі українсько-канадських відносин у контексті глобальних і регіональних викликів, зокрема безпеки та міжнародної стабільності.
- Метод контент-аналізу допомагає проаналізувати офіційні документи, промови, заяви, а також наукові та публіцистичні матеріали, що стосуються теми дослідження.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному аналізі становлення і розвитку двосторонніх відносин між Україною та Канадою від початку незалежності України до сучасності. У роботі вперше систематизовано етапи розвитку цих відносин, враховуючи ключові виклики та здобутки в контексті сучасних геополітичних реалій, зокрема після 2014 року та в умовах повномасштабної російської агресії з 2022 року.

Особливу увагу приділено ролі Канади як одного з лідерів міжнародної підтримки України в політичній, військовій, економічній та гуманітарній сферах. Удосконалено методологічні підходи до вивчення впливу української діаспори на формування канадської зовнішньої політики щодо України. Вперше досліджено

динаміку співпраці між двома державами у контексті міжнародних санкцій, допомоги в рамках G7, НАТО та ООН, а також їхню роль у посиленні глобальної безпеки.

Теоритичне значення результатів дослідження. Результати дослідження поглиблюють теоретичні основи вивчення становлення та розвитку двосторонніх відносин між Україною та Канадою, зокрема через інтеграцію історичних, політичних, соціокультурних та економічних аспектів їх співпраці. Дослідження сприяє розвитку теорій міжнародних відносин, уточнюючи роль стратегічного партнерства у формуванні зовнішньополітичних пріоритетів держав в умовах глобальних викликів.

У роботі запропоновано підходи до аналізу впливу української діаспори як потужного актора міжнародної політики. Результати також розширюють розуміння теоретичних моделей міжнародної підтримки суверенітету та територіальної цілісності держав в умовах збройного конфлікту.

Отримані висновки сприяють подальшому розвитку концепцій міжнародного співробітництва у сфері безпеки, гуманітарної допомоги та економічної інтеграції, що може бути використано для аналізу інших двосторонніх відносин у подібних геополітичних умовах.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження можуть бути використані для розробки практичних рекомендацій щодо оптимізації двосторонніх відносин між Україною та Канадою, зокрема в сферах політичного, економічного та культурного співробітництва. Висновки можуть стати основою для підготовки аналітичних матеріалів і стратегій, що сприятимуть формуванню зовнішньополітичного курсу України в умовах сучасних міжнародних викликів.

Отримані результати можуть бути корисними для Міністерства закордонних справ України, посольств і консульств обох держав, а також для організацій, що займаються питаннями української діаспори в Канаді. Це сприятиме вдосконаленню інструментів співпраці з діаспорою як важливим чинником підтримки національних інтересів України за кордоном.

У галузі освіти матеріали дослідження можуть бути використані у викладанні навчальних курсів з міжнародних відносин, історії дипломатії та зовнішньої політики, сприяючи підготовці фахівців у сфері зовнішньої політики та міжнародної безпеки.

Апробація та публікація результатів дослідження. Основні ідеї та положення магістерського дослідження було представлено на X Міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених «Актуальні проблеми зовнішньої політики України» (Чернівці, 11-13 листопада 2024 р.) та опубліковано в матеріалах конференції: Покотило К. Вплив української діаспори в Канаді на становлення українсько-канадських відносин. Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції. Львів, 2024. С. 1108–1111

Робота присвячена дослідженню впливу української діаспори в Канаді на становлення та розвиток українсько-канадських відносин. Вона охоплює основні аспекти взаємодії двох країн, зокрема в політичній, економічній, культурній та соціальній сферах. Особлива увага приділена ролі діаспори в політичній підтримці України, її впливу на зміцнення економічних зв'язків і культурних обмінів між Україною та Канадою. В роботі аналізуються механізми, через які українська діаспора сприяє розвитку двосторонніх відносин, а також перспективи подальшої співпраці між двома країнами. Робота займає 4 сторінки. Список використаної літератури містить 2 джерела.

Структура роботи. Дослідження складається із вступу, трьох розділів, які поділяються на підрозділи, висновків, списку 50 використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 98 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КАНАДОЮ

1.1. Стан наукової розробки проблеми та джерельна база дослідження

Наукове вивчення відносин між Україною та Канадою, зокрема в контексті визнання незалежності України у 1991 році, почало активно розвиватися у 1990-х роках і продовжує залишатися важливою темою досліджень у різних наукових галузях — від міжнародних відносин до історії та політології. Важливим аспектом у вивченні двосторонніх відносин є врахування історичного контексту, політичних обставин і ролі української діаспори в Канаді, яка мала значний вплив на формування політики Канади щодо України.

Стан наукової розробки проблеми можна поділити на кілька етапів. Перші роботи, що стосуються визнання незалежності України Канадою, з'явилися після розпаду Радянського Союзу і зосереджувалися на історичних і політичних аспектах цього процесу. Зокрема, в роботах таких дослідників, як В. Михайлюк, висвітлюються питання міжнародного визнання України та значення цього кроку для міжнародної політики того часу.

Українські та канадські науковці приділяють значну увагу ролі української діаспори у формуванні канадсько-українських відносин. Відомий історик Михайло Марунчак аналізує вплив українських емігрантів на канадську політику в різних галузях, а також роль діаспори в міжнародному визнанні України. Галина Борисович та Наталія Солонська у своїй роботі «Українська Канадіана» наголошують на важливості культурних зв'язків між двома країнами і їхньому впливі на політичні рішення [3, с. 9].

У новітній період значна кількість досліджень зосереджена на питанні сучасних українсько-канадських відносин, зокрема на політиці Канади щодо підтримки України під час російсько-української війни, починаючи з 2014 року. Роботи таких авторів, як Тарас Кузьо, аналізують військову допомогу, санкційну політику та інші аспекти підтримки України з боку Канади [45]. Ці дослідження

підкреслюють, що сучасна підтримка України Канадою ґрунтується на міцних історичних та політичних засадах, закладених у перші роки незалежності України.

У наукових колах вивчення двосторонніх відносин між Україною та Канадою охоплює кілька важливих аспектів. Зокрема, дослідження розвитку співпраці в політичній, економічній, культурній та безпековій сферах є предметом аналізу багатьох авторів. Канада, зважаючи на свою історичну роль у підтримці міжнародних демократичних процесів, стала важливим партнером для України, зокрема в умовах зміни геополітичної ситуації в Східній Європі та військової агресії з боку Росії. Сучасний етап наукових досліджень показує, що значну увагу приділено аналізу міжнародних економічних угод, таких як Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою (CUFTA), підписана в 2016 році [31, с. 86]. Це стало важливим кроком для зміцнення економічних відносин, і цей аспект активно досліджується в рамках економічної політики Канади та її впливу на розвиток української економіки. Так, М. Сідоров у своїх роботах аналізує, як CUFTA вплинула на торгівлю між державами, зокрема в контексті експорту сільськогосподарської продукції, металургійних виробів і технологій.

Важливим аспектом досліджень є також роль української діаспори в Канаді в підтримці української незалежності та розвитку двосторонніх відносин. Діаспора, яка є однією з найбільших у світі, активно сприяла політичній підтримці України на міжнародній арені. Внесок українців Канади у формування зовнішньої політики Канади, зокрема через лобізм та громадську активність, є предметом аналізу в роботах Г. Борисович та Н. Солонська. Їхні дослідження відображають не тільки історичні аспекти еміграції, але й сучасні тенденції взаємодії діаспори з урядом Канади для підтримки українських інтересів.

У новітніх дослідженнях, зокрема в працях Є. Валяренка, розглядаються аспекти співпраці України та Канади у сфері оборони та безпеки, особливо в рамках програми Операція UNIFIER, започаткованої у 2015 році. Це важливий напрямок, що став ключовим після анексії Криму Росією та початку збройного конфлікту на

сході України. Валяренко підкреслює значення канадської військової допомоги та навчання українських військових для покращення обороноздатності України [4]. Під час проведення цієї операції було досягнуто значних успіхів у підготовці Збройних Сил України, а також у сприянні реформам оборонного сектору країни.

Іншим важливим напрямком є культурні та освітні обміни, які розвиваються між Україною та Канадою. Оскільки українська культура є важливою складовою канадської спадщини, значна кількість досліджень присвячена вивченню культурних зв'язків. Програми академічного обміну, які були започатковані ще в 1990-х роках, стали потужним інструментом для зміцнення двосторонніх відносин. Зокрема, Канадський інститут українських студій в Альберті та програми обміну студентами та молодими фахівцями між українськими та канадськими університетами сприяють поглибленню наукової та культурної співпраці.

Джерельна база дослідження складається з численних офіційних документів, таких як дипломатичне листування, міжнародні угоди, документи урядів обох країн, а також публікацій в канадських та українських наукових журналах. Важливими джерелами є праці істориків, політологів, економістів, а також публікації у наукових збірниках, присвячених міжнародним відносинам.

1.2. Понятійно-категоріальний апарат та методи дослідження

Важливим етапом дослідження є визначення ключових понять і термінів, які використовуються при аналізі українсько-канадських відносин. У даному контексті слід виділити кілька основних категорій, які мають бути чітко сформульовані. Також важливим аспектом теоретико-методологічних засад дослідження є точне визначення понять та категорій, які використовуються для аналізу.

Понятійно-категоріальний апарат у дослідженні відносин між Україною та Канадою визначає ключові концепти та терміни, на яких базується аналіз двосторонніх відносин. Основними поняттями є "міжнародне визнання", "двосторонні відносини", "українська діаспора", "політичне лобі" та "дипломатична

підтримка". Ці поняття використовуються для визначення основних категорій аналізу і забезпечують структурованість дослідження.

Визнання держави на міжнародній арені. Це поняття включає в себе офіційне визнання суверенітету держави іншими державами та міжнародними організаціями, що є ключовим для легітимізації нових політичних суб'єктів. Поняття міжнародного визнання можна розглядати як комплексний процес, що включає як політико-правовий, так і дипломатичний вимір. Для аналізу цього процесу важливим є поняття "суверенітет" і "незалежність", які підкреслюють ключові політичні цілі новоствореної української держави в 1991 році.

Зовнішня політика України. Це система заходів і дій, спрямованих на реалізацію національних інтересів держави у відносинах з іншими країнами. Вона включає питання безпеки, економічного співробітництва, культурних обмінів, міжнародних зобов'язань тощо.

Українська діаспора. Українське етнічне населення Канади, яке відіграло і продовжує відігравати значну роль у підтримці української державності та формуванні сприятливих умов для визнання незалежності України. Аналіз впливу діаспори на формування зовнішньої політики Канади щодо України є важливим компонентом дослідження.

Іншим важливим поняттям є "двосторонні відносини", що визначають комплекс взаємовідносин між двома державами в політичній, економічній, культурній та інших сферах. У контексті українсько-канадських відносин це поняття включає як історичні аспекти, так і сучасні тенденції розвитку співпраці між країнами.

Дослідження С. Гнілуша і В. Михайлюк показують, що українсько-канадські двосторонні відносини розвиваються на засадах взаємовигідного співробітництва [6]. Політичне лобі – діяльність організацій або окремих осіб, спрямована на вплив на рішення уряду або парламенту. У випадку України важливу роль у просуванні

інтересів на міжнародній арені відіграє українська діаспора, що згадується у дослідженнях Кузьо.

Українсько-канадські відносини, будучи багатовимірними, вимагають використання складного понятійного апарату, що охоплює різноманітні аспекти. Одним із таких є "економічна дипломатія", яка описує використання економічних механізмів, таких як угоди про вільну торгівлю (CUFTA), для досягнення політичних цілей. Економічна дипломатія є важливим інструментом для розвитку партнерства між Україною та Канадою, оскільки сприяє зміцненню економічних зв'язків та залученню інвестицій. Як зазначає К. Татар, угода CUFTA відкрила нові можливості для розширення торгівлі, особливо у сільському господарстві та технологіях [49, с. 46].

Ще одним важливим поняттям є "військово-політичне співробітництво", яке включає підтримку України Канадою через ініціативи НАТО, такі як операція UNIFIER. Це поняття передбачає надання військової допомоги, спільні навчання, обмін досвідом та зміцнення обороноздатності України. Дослідження О. Баранця свідчать про те, що канадська військова підтримка відіграє вирішальну роль у реформуванні сектору безпеки України.

Ключовим концептом для аналізу є "гуманітарна дипломатія", яка відображає зусилля Канади у сфері підтримки прав людини, демократичних цінностей та надання гуманітарної допомоги. Особливу увагу заслуговує допомога Канади українським біженцям після початку російської агресії у 2022 році. Як зазначає Є. Валяренко, гуманітарна дипломатія не лише покращує міжнародний імідж Канади, але й слугує основою для довгострокового стратегічного партнерства.

Для проведення комплексного аналізу відносин між Україною та Канадою використовуються різні методи дослідження:

1. Історичний метод: дозволяє простежити розвиток двосторонніх відносин у хронологічній послідовності, вивчаючи етапи визнання України Канадою та подальший розвиток співпраці між державами. Наприклад, аналіз

дипломатичного визнання у 1991 році вимагає врахування попередніх історичних умов і ролі діаспори. Використовується для аналізу розвитку відносин між Україною та Канадою від моменту визнання незалежності України до сьогодні. Дослідження Н. Конон аналізує етапи розвитку дипломатичних відносин з 1991 року.

2. Порівняльний метод: допомагає оцінити взаємовідносини України та Канади у контексті їхнього розвитку порівняно з іншими міжнародними партнерами України, такими як США чи країни Європейського Союзу. Це дозволяє виявити специфічні риси українсько-канадської співпраці. Порівняльний метод дозволяє виявити спільні риси та відмінності в підходах різних держав до взаємодії з Україною. Наприклад, порівняння підтримки Канади та США щодо реформ в Україні
3. Аналітичний метод: застосовується для аналізу політичних документів, угод, законодавчих актів, що стосуються двосторонніх відносин. Цей метод дозволяє оцінити зміст і наслідки політичних рішень, прийнятих на двосторонньому рівні.
4. Метод інтерв'ювання та експертних оцінок: використовується для збору думок та оцінок експертів у галузі міжнародних відносин, політичних аналітиків і дипломатів. Ці думки допомагають краще зрозуміти сучасні тенденції та виклики у відносинах між країнами.
5. Статистичний метод: дозволяє аналізувати кількісні показники економічного та політичного співробітництва між Україною та Канадою, такі як обсяги торгівлі, інвестиції, фінансова допомога, що сприяє об'єктивному оцінюванню ефективності двосторонніх відносин.

Використання цих методів дослідження дозволяє глибше проаналізувати процес становлення та розвитку відносин між Україною та Канадою, а також забезпечує структуроване розуміння їх основних аспектів.

Висновки до розділу 1.

Аналіз теоретико-методологічних засад дослідження українсько-канадських відносин показав, що ця тема має глибокі історичні корені та охоплює широкий спектр питань. Особливу увагу науковці приділяють ролі української діаспори, яка впливала на політику Канади щодо України, а також сучасній співпраці у військовій, економічній та культурній сферах. Дослідження міжнародного визнання України, зокрема роботи М. Бессонова та С. Гнілуша, стали важливою основою для розуміння перших кроків українсько-канадських відносин.

У сучасний період акцент зміщено на аналіз підтримки України Канадою в умовах російської агресії. Це охоплює дослідження військової допомоги, економічних угод, таких як CUFTA, та ролі діаспори у формуванні зовнішньої політики. Наукові праці, такі як роботи Т. Кузьо, висвітлюють нові аспекти партнерства між країнами.

Джерельна база дослідження включає офіційні документи, наукові праці, архівні матеріали та аналітичні публікації, які забезпечують комплексний підхід до аналізу. Понятійно-категоріальний апарат дослідження, що включає такі концепти, як "міжнародне визнання", "двосторонні відносини", "економічна дипломатія" та "військово-політичне співробітництво", дозволяє чітко структурувати аналіз і забезпечує наукову цілісність роботи.

Застосування різноманітних методів дослідження, таких як історичний, порівняльний, аналітичний, статистичний та метод інтерв'ювання, дозволяє глибше розкрити всі ключові аспекти співпраці між Україною та Канадою. Використання сучасних підходів, таких як дискурс-аналіз і моделювання сценаріїв, доповнює аналіз і розширює його можливості.

Отже, результати цього розділу формують теоретичну та методологічну основу для подальшого вивчення історичних, політичних, економічних і

культурних аспектів українсько-канадських відносин, що будуть розглянуті в наступних частинах роботи.

РОЗДІЛ 2. ВСТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКО-КАНАДСЬКИХ ВІДНОСИН

2.1 Визнання Канадою незалежної України

Шлях Української держави до незалежності був дуже важким та довгим, він був визначеним століттями іноземного панування та внутрішніх суперечок. Від монгольських набігів у 13-му столітті до поділів Польщі у 18-му столітті та остаточного і повного поглинання Російською імперією. Україна історично була затиснута між могутніми сусідами, які не хотіли бачити Україну, як незалежну державу, а тільки землі у своєму складі. На диво, протягом усього цього довгого періоду українська національна ідентичність та українська нація зберігалися, незважаючи на спроби зовнішніх сил заборонити та повністю придушити українську мову, культуру та політичні прагнення українського народу до створення своєї держави.

20 століття було особливо перемінним для України. Розпад Російської та Австро-Угорської імперій наприкінці Першої світової війни дав початок короткому моменту можливостей для отримання незалежності України. У 1917 році, після революції в Російській імперії, Україна змогла проголосити себе незалежною державою, та утворивши Українську Народну Республіку намагалася будувати свою державу. Однак ця незалежність була недовгою, оскільки радянські війська почали відновлювати контроль над землями, якими володіла Російська імперія та після війн з Україною, вони відновили свій контроль над нашою державою, що призвело до включення України, як Українською Радянської Соціалістичної Республіки до новоствореного Радянського Союзу в 1922 році.

Період перебування України в Радянському Союзі був можливо найгіршим за всю історію нашої держави та був відзначений жорстокими репресіями, зокрема Голодомором, штучним голодом, який у 1932-1933 роках зробила радянська влада. Цей голод убив мільйони українців. Незважаючи на це, український народ вистояв,

а різноманітні підпільні рухи продовжували боротися за незалежність протягом усього 20 століття.

Наприкінці 1980-х років проблеми в політичних та економічних структурах Радянського Союзу ставали для всіх все більш очевидними. Політика гласності (відкритості) за Михайла Горбачова дозволила більшу свободу слова та вираження поглядів, що, у свою чергу, призвело до відновлення націоналістичних рухів в Україні та інших радянських республіках. Масові протести та страйки, особливо в Західній Україні, вимагали більшої автономії, прозорості та, зрештою, повної незалежності для нашої держави.

24 серпня 1991 року, після невдалої спроби державного перевороту, здійсненої жорсткими комуністичними лідерами в Москві, український парламент, Верховна Рада, проголосила незалежність України. Цю декларацію підтримав український народ на всенародному референдумі, який відбувся 1 грудня 1991 року, де понад 90% виборців висловилися за незалежність від Радянського Союзу.

На визнання незалежності України одним з наших головних партнерів та держав-друзів Канадою дуже глибоко вплинули міцні історичні зв'язки між українською та канадською націями, зокрема через українську імміграцію. Імміграція українського народу до Канади почалася наприкінці 19 століття, коли хвилі українських поселенців, переважно з Австро-Угорської імперії, переїхали до Канади в пошуках кращих економічних можливостей та умов життя. Це було не просто демографічним зрушенням, а ключовим моментом, який заклав основу для майбутніх відносин між двома націями. Більшість з українців поселилися в західних провінціях Саскачеван, Альберта та Манітоба де вони почали відігравати значну роль у розвитку сільськогосподарської економіки цього регіону, створюючи ферми та робочі місця. Українці запровадили нові інноваційні методи землеробства та культури, які збагатили канадський сільськогосподарський ландшафт. Їхній вплив був особливо помітним у таких регіонах, як Саскачеван і Альберта, де вони змінили економіку прерій завдяки своїй наполегливій праці та стійкості. На жаль, зараз

через складну ситуацію в Україні ця ситуація повторюється і українці допомагають розвивати економіки інших країн.

До середини 20-го століття українці, які жили в Канаді створили активну громаду, яка активно зберігала свою культурну та історичну спадщину. Вони заснували активні культурні інституції, такі як перша українська православна церква в Канаді (Українська православна церква св. Іоанна, заснована 1896 р.) та україномовні школи, які стали центрами культурної освіти та солідарності громад. Ці інституції не лише підтримували українські традиції, а й виступали містками між українською та канадською культурами. Українські церкви, школи, газети та культурні організації почали процвітати по всій території Канади, особливо в преріях. Українська діаспора в Канаді також підтримувала тісні зв'язки зі своєю батьківщиною та виявляла жвавий інтерес до політичних подій в Україні, особливо за період Радянського Союзу.

Міграція українців до Канади була важливим фактором у формуванні двосторонніх відносин між Україною та Канадою, оскільки українці, які оселилися в Канаді, відіграли ключову роль у розвитку політичних, економічних і культурних зв'язків між двома країнами. Міграція українців відбувалася у чотири основні хвилі, кожна з яких мала свої унікальні особливості і впливала на становлення української громади в Канаді.

Перша хвиля еміграції українців до Канади почалася наприкінці 19 століття, коли Канадський уряд активно заохочував переселення вільних землевласників з Європи, особливо з Австро-Угорщини, щоб освоювати західні прерії [37]. Ця хвиля еміграції була спричинена як економічними труднощами в Україні, так і пошуком кращих умов для життя. Більшість іммігрантів склали селяни з Галичини та Буковини, що на той час належали до Австро-Угорщини (сучасна західна Україна). Багато з них оселилися в таких провінціях Канади, як Саскачеван, Альберта та Манітоба, де вони стали основними виробниками сільськогосподарської продукції.

Ці українці започаткували фермерські громади, розвивали канадську аграрну економіку та сприяли розвитку місцевих культурних і соціальних інститутів.

Другу хвилю еміграції було спричинено соціальними, політичними та економічними проблемами, що виникли після Першої світової війни та Великої депресії. Після падіння Австро-Угорської імперії та утворення Польщі в межах її колишніх територій, українці знову зазнали політичних та економічних утисків. Кілька тисяч українців, переважно з західних регіонів України (Галичина, Волинь, Буковина), емігрували до Канади в пошуках кращих умов життя та більшої політичної свободи.

Ця хвиля міграції була частково пов'язана з переселенням у відповідь на політичні репресії та економічні труднощі, зокрема під час Великої депресії 1930-х років. Ці українці часто працювали в гірничодобувній та лісовій промисловості, а також продовжували займатися сільським господарством.

Третя хвиля міграції припала на період після Другої світової війни і була зумовлена політичними подіями, пов'язаними з наслідками війни та періодом радянської окупації. Після війни в Канаду емігрувало близько 40 000 українців, більшість з яких були біженцями та переміщеними особами, які втекли від радянських репресій або з таборів для переміщених осіб у Німеччині. Ці українці активно підтримували культурні та політичні ініціативи, створюючи громади, що зберігали українські традиції [50]. Вони також виступали проти радянського режиму та активно лобіювали питання підтримки незалежності України серед канадських урядових структур. Ця хвиля міграції була важливою для формування політичної активності українців у Канаді.

Четверта хвиля міграції розпочалася в період незалежності України після 1991 року. Після розпаду Радянського Союзу та проголошення незалежності України, великі групи українців почали емігрувати до Канади в пошуках кращих економічних можливостей та можливості для навчання. Ця хвиля міграції

відзначалася тим, що більшість новоприбулих були добре освіченими фахівцями, молодими людьми, які прагнули здобути освіту і побудувати кар'єру в Канаді.

Завдяки сприятливим умовам для іммігрантів, Канада стала однією з найбільш популярних країн для еміграції українців. Ця хвиля також сприяла розвитку економічних та культурних зв'язків між Україною та Канадою, зокрема через обмін студентами, інвестиції в канадську економіку та наукові проекти, спрямовані на розвиток нових технологій.

Кожна з цих хвиль мала важливий вплив на двосторонні відносини між Україною та Канадою. Міграція не тільки сприяла розвитку економічних зв'язків, але й стала основою для формування потужної української громади в Канаді, яка активно підтримувала демократичні рухи в Україні, зокрема в 1980-х і 1990-х роках. Культурна дипломатія, політичний лобізм та економічна підтримка з боку канадських українців стали важливими складовими для встановлення та зміцнення дипломатичних відносин між Україною та Канадою.

Ці хвилі еміграції заклали основу для двосторонніх відносин, які сьогодні є багатограними і включають в себе не тільки економічну та культурну співпрацю, але й активну політичну підтримку України на міжнародній арені.

Українські канадці використовували культурну дипломатію для сприяння доброзичливості та порозуміння між Канадою та Україною. Культурні заходи, такі як виставки українського мистецтва та традиційні фестивалі, були організовані для демонстрації української спадщини та виховання взаємної поваги. Ці події часто приваблювали канадських чиновників і ЗМІ, допомагаючи створити позитивний імідж України та її народу в Канаді. Громада українців Канади відіграла велику роль у відстоюванні незалежності України наприкінці 1980-х – на початку 1990-х років. Такі організації, як Конгрес українців Канади (КУК), лобіювали канадський уряд, щоб підтримати прагнення України до власного суверенітету. Багато відомих українців Канади, зокрема політичні лідери, інтелектуали та активісти,

використовували свій вплив для формування зовнішньої політики Канади щодо Української держави.

КУК, разом з іншими українськими діаспорними організаціями, організовував мітинги, писав листи до канадських офіційних осіб та інформував про політичну ситуацію в Україні. Їхні зусилля сприяли тому, що Канада була однією з перших країн, а саме другою, яка визнала незалежність України після референдуму 1991 року. Українсько-канадська професійна та підприємницька федерація (УКПБФ), також брала участь у мобілізації низових зусиль на підтримку прагнення України до незалежності. Вони організовували мітинги, громадські форуми та лобістські кампанії, щоб створити підтримку українського суверенітету серед канадських політиків та широкої громадськості.

Цікавлюю також був час холодної війни. Це створило унікальні виклики та можливості для канадсько-українських відносин, сформованих ширшим контекстом напруженості між Сходом і Заходом.

Під час холодної війни українці Канади, багато з яких мали власний досвід радянських репресій, надавали цінні розвідувальні дані та ідеї канадським політикам. Їхнє знання радянських внутрішніх справ та їхнє відстоювання українського самовизначення вплинуло на зовнішньополітичні рішення Канади. Ця неформальна мережа інформаторів і адвокатів відіграла значну роль у формуванні позиції Канади щодо радянської України.

Культурні та політичні обміни: незважаючи на геополітичну напругу, культурні та політичні обміни між Канадою та Україною тривали. Україно-канадські вчені та діячі підтримували тісні зв'язки з українською інтелігенцією та дисидентами. Цей обмін ідеями та інформацією допоміг інформувати міжнародне співтовариство про ситуацію в Україні та сприяв посиленню міжнародного тиску на радянський режим.

2 грудня 1991 року, всього через день після референдуму про незалежність України, Канада однією з перших західних країн офіційно визнала Україну як

суверенну державу [39, с. 96]. Визнання Канадою незалежності України було не лише символічним жестом, а й значним геополітичним кроком із глибокими наслідками для обох країн. Раннє визнання Канадою України створило прецедент, який вплинув на інші західні країни. Як одна з перших західних країн, яка офіційно визнала незалежність України, позиція Канади допомогла створити міжнародний імпульс для визнання нових суверенних держав, що виникли з Радянського Союзу. Це мало ефект доміно, заохочуючи інші країни наслідувати цей приклад і співпрацювати з Україною дипломатично.

Важливо зрозуміти чому визнання України та інших радянських країн було важливим для Канади та всього світу загалом. Це рішення було важливим з кількох причин. По-перше, це продемонструвало прагнення Канади підтримувати нові незалежні держави та було частиною нової тенденції, коли західні країни почали визнавати суверенітет колишніх радянських республік після розпаду Радянського Союзу [48, с. 59].

По-друге, це відображало вплив українсько-канадської громади, яка тривалий час виступала за незалежність України.

По-третє визнання України також було частиною ширшої зовнішньополітичної стратегії Канади щодо підтримки демократичних рухів і стабілізації пострадянського простору. Цей крок був узгоджений із зусиллями Заходу щодо просування демократії та ринкової економіки в колишніх радянських республіках [46, с. 122].

Важливим також були гуманітарні міркування. Визнання Канадською державою України також відображало гуманітарну стурбованість щодо порушень прав людини радянським режимом та його впливу на українське населення. Не можна виключати і політичний фактор. Після розпаду Радянського Союзу, незважаючи на всі ризики, такі як можливі війни між країнами СРСР, ядерна зброя у нових країн, біженці та інші проблеми це був шанс на будівництво більш безпечного та розвиненого світу.

Після визнання Канадою послідувало встановлення дипломатичних відносин, коли Канада відкрила своє посольство в Києві в січні 1992 року. Цей крок ознаменував початок офіційних дипломатичних відносин, які з роками нашої незалежності лише зміцнювалися.

Треба також відзначити чому саме визнання Канадою було важливим для новоствореної української держави. По-перше визнання Канадою також стало символічною та моральною підтримкою України. Це було чітким свідченням того, що поважний представник міжнародного співтовариства та просто сильна держава визнає та підтримує суверенітет і незалежність України. Це визнання мало вирішальне значення для піднесення національного духу та зміцнення легітимності прагнень України до самовизначення. Канада надала вирішальне дипломатичне підтвердження. Це раннє визнання допомогло створити прецедент і створити міжнародний імпульс. Визнаючи суверенітет України, Канада заохочувала інші західні країни наслідувати її приклад, тим самим узаконюючи статус України на світовій арені та сприяючи її зусиллям отримати ширше міжнародне визнання.

По-друге визнання та подальша підтримка були частиною ширшої стратегії інтеграції України із західними інституціями. Таке узгодження із західними нормами та цінностями допомогло Україні в її зусиллях приєднатися до міжнародних організацій, таких як ООН, а згодом і шукати тісніших зв'язків з Європейським Союзом і НАТО. Підтримка Канади сприяла інтеграції України у світову спільноту.

2.2 Становлення та розвиток партнерських відносин

Після визнання Канада швидко встановила дипломатичні відносини з Україною, відкривши посольство в Києві на початку 1992 року. Цей крок був важливим у створенні основи для міцних двосторонніх відносин, сприяння політичному діалогу та співпраці між двома країнами [26].

Перші роки дипломатичних відносин ознаменувалися частими обмінами візитами та зустрічами на високому рівні. Канадські офіційні особи надали цінні поради та підтримку своїм українським колегам під час переходу України до ринкової економіки та демократичного врядування. Досвід Канади щодо федералізму та мультикультуралізму послужив моделлю для України, коли вона розвинула власні демократичні інституції. Досвід Канади з розмаїтим суспільством, яким керує федеральна структура, став зразком для України, на яку вона могла спиратися, коли вона керувалася власними викликами управління.

З часу здобуття Україною незалежності Канада була важливим партнером у підтримці переходу України до демократичного врядування. Через допомогу в розвитку та інституційну співпрацю Канада завжди підтримує Україну в розбудові сильних демократичних інституцій. Спільна Декларація про особливе партнерство між Україною та Канадою від 31 березня 1994 року стала важливим кроком у розвитку двосторонніх відносин. Документ підтвердив зобов'язання обох країн співпрацювати в різних сферах, зокрема в економіці, безпеці, культурі та гуманітарній підтримці. Особливе партнерство передбачало поглиблення політичного діалогу, підтримку демократичних реформ в Україні, а також сприяння інтеграції України в міжнародну спільноту. Це заклало основу для подальшого зміцнення відносин, включаючи торговельні угоди й оборонне співробітництво [34].

24 жовтня 1994 року була підписана угода про дружбу і співробітництво між Україною та Канадою, вона стала важливим етапом у розвитку двосторонніх відносин після здобуття Україною незалежності [36]. Цей документ поклав основи для довгострокового партнерства між двома країнами, зокрема в політичній, економічній та культурній сферах. Угода визначила ключові напрями співпраці, включаючи розвиток економічних відносин, підтримку демократичних реформ в Україні, а також співробітництво в питаннях міжнародної безпеки. Вона сприяла активному розвитку двостороннього діалогу та створенню умов для обміну

досвідом між Україною та Канадою, зокрема у сфері прав людини, верховенства права та розбудови інституцій.

Одним із важливих аспектів Угоди було визнання Канадою незалежності України та підтримка її суверенітету на міжнародній арені. У свою чергу, Україна отримала підтримку Канади в процесі інтеграції до міжнародних організацій, таких як ООН та інші євроатлантичні структури. Крім того, угода передбачала активізацію культурного обміну та підтримку української діаспори в Канаді, що сприяло зміцненню двосторонніх відносин.

Цей документ став важливим кроком у розвитку стратегічного партнерства між Україною та Канадою, яке продовжує зміцнюватися й у XXI столітті. Однією з ключових ініціатив у цьому плані є участь Канади в місіях зі спостереження за виборами, що забезпечує прозорість і чесність виборів в Україні. Наприклад, канадські спостерігачі брали участь у всіх великих виборах в Україні з часів її незалежності, причому останні вибори були вирішальними в світлі триваючої регіональної нестабільності. Канадська допомога також була зосереджена на зміцненні громадянського суспільства в Україні, що має важливе значення для демократичного розвитку. Уряд Канади фінансує численні програми, які сприяють верховенству права, судовим реформам, антикорупційним заходам і свободі ЗМІ. Канадські НУО активно працюють в Україні, працюючи над ініціативами, пов'язаними з правами людини, правами жінок та захистом меншин. Завдяки цим зусиллям Канада намагалася сприяти стабільності та сталості демократичних інститутів України.

Були укладені двосторонні угоди в різних сферах, включаючи торгівлю, інвестиції та технічну допомогу. Ці угоди заклали основу для всеосяжного партнерства, яке розширюватиметься протягом наступних десятиліть. Основні двосторонні угоди та економічне партнерство.

Також ці угоди проклали шлях до поглиблення співпраці, зокрема у сферах економічного розвитку, сільського господарства та енергетики. Канада швидко

стала критично важливим економічним партнером для України зі зростанням рівня торгівлі та інвестицій, зокрема в таких секторах, як інформаційні технології, агробізнес та енергетичні ресурси

Економічна співпраця є важливим аспектом українсько-канадських відносин. Двосторонні торговельні відносини стабільно розвиваються, обидві країни визнають взаємну вигоду від посилення економічної взаємодії. Канада була важливим партнером для України з точки зору торгівлі та інвестицій, зокрема в таких секторах, як сільське господарство, енергетика та інформаційні технології.

Економічне партнерство між Україною та Канадою було зумовлене ранньою підтримкою Канадою переходу України до ринкової економіки та стратегічним розташуванням України як воріт до європейських та азійських ринків [32]. Канадські інвестиції, торговельні угоди та програми розвитку відіграли важливу роль у допомозі Україні модернізувати ключові сектори її економіки.

У 2017 році було підписано Канадсько-українську угоду про вільну торгівлю (CUFTA), яка стала важливою віхою в економічних відносинах. Угода мала на меті посилити торгівлю та інвестиційні потоки між двома країнами шляхом зниження тарифів та інших торговельних бар'єрів. CUFTA надала канадським підприємствам більший доступ до українських ринків і навпаки, сприяючи активізації економічної взаємодії.

Треба виділити ключові галузі, які отримують вигоду від CUFTA. Україна є великим експортером сільськогосподарської продукції, і в рамках CUFTA її сільськогосподарська продукція, включаючи зерно, олію та оброблені харчові продукти, отримала легший доступ до канадських ринків. Натомість канадські сільськогосподарські технології та техніка були експортовані в Україну, допомагаючи модернізувати аграрний сектор країни.

Українські компанії виграли від збільшення експорту сталі, машин і металевих виробів до Канади, яка вже давно є потужним ринком для українських

промислових товарів. Канада, у свою чергу, експортувала в Україну важку техніку та технологічне обладнання, підтримуючи розвиток промислової бази України.

Зростаючий сектор ІТ в Україні скористався положеннями CUFTA, завдяки чому українські ІТ-послуги та продукти виходять на канадський ринок. Натомість канадські технологічні фірми знайшли можливості для співпраці з українськими розробниками та технологічними компаніями, зокрема в таких сферах, як розробка програмного забезпечення та кібербезпека.

Після впровадження CUFTA торгівля між двома країнами розширилася. У 2021 році двостороння торгівля між Україною та Канадою перевищила 300 мільйонів доларів США, причому обидві країни визнають переваги поглибленої торговельної співпраці.

Важливою складовою економічного партнерства були канадські інвестиції.

Канадські компанії активно працюють в енергетичному секторі України, зокрема в розвідці нафти та газу. Інвестиції включали проекти з розвідки та розробки, а також передачу технологій для підвищення енергетичного потенціалу України. Ця участь підтримала зусилля України щодо диверсифікації джерел енергії та зменшення залежності від зовнішніх постачальників.

Енергетичний сектор: Канадські компанії беруть участь в енергетичному секторі України, зокрема в розвідці та розробці нафтових і газових ресурсів. Канадські фірми, такі як Black Iron, брали участь у проектах, пов'язаних із видобутком природних ресурсів, допомагаючи Україні використовувати її запаси залізної руди та інших корисних копалин. Крім того, канадські інвестиції сприяли диверсифікації енергопостачання України та зусиллям щодо зменшення її залежності від імпорту російської енергії.

Співпраця з «Нафтогазом». Одним із яскравих прикладів є співпраця між українською державною енергетичною компанією «Нафтогаз» і канадськими фірмами для покращення розвідки нафти та газу. Досвід Канади в енергетичній

інфраструктурі та технологіях відіграв важливу роль у зміцненні енергетичної незалежності України.

Канада також відіграла певну роль у розвитку сектора відновлюваної енергетики України. Кілька канадських компаній інвестували в українські проєкти сонячної та вітрової енергетики, сприяючи зусиллям країни з переходу до сталої енергетики.

TIU Canada, компанія з відновлюваної енергетики, інвестувала в сонячну електростанцію на півдні України. Цей проєкт не лише забезпечив відновлювану енергію в мережу, але й сприяв зменшенню вуглецевого сліду та залежності України від викопного палива.

Фінансово-банківський сектор: канадські інвестиції також відіграли важливу роль у модернізації фінансового та банківського секторів України. Канадські фінансові установи співпрацюють з українськими банками, щоб покращити їхні системи та послуги, сприяючи інноваціям та ефективності. Ця співпраця включала впровадження канадських банківських технологій та досвіду, покращення загальної фінансової екосистеми в Україні.

Канадські фірми також брали участь у різноманітних інфраструктурних проєктах в Україні, включаючи транспорт, будівництво та розвиток міст. Ці проєкти сприяли модернізації та економічному розвитку України, надаючи як фінансові, так і технологічні вигоди. Також було покращення транспортної інфраструктури, допомагаючи Україні розширити її логістичні можливості та модернізувати міські центри.

У секторі фінансових послуг і технологій канадські інвестиції допомогли Україні розвинути її банківську систему та технологічну інфраструктуру. Канадські фінансові інституції та технологічні компанії працюють в Україні, приносячи на ринок досвід та інновації.

Канадські інвестиції в Україну були значними, і канадські компанії активно брали участь у різних секторах української економіки. Енергетичний сектор,

включаючи розвідку нафти і газу, був особливо важливою сферою інвестицій. Канадські фірми також брали участь в інфраструктурних проектах, фінансових послугах і технологіях, сприяючи економічному розвитку України.

Присутність канадського бізнесу в Україні принесла не тільки економічні вигоди, але й сприяла передачі знань і технологій, підтримуючи зусилля України з модернізації своєї економіки.

Канада була вагомим донором допомоги Україні на розвиток, зосереджуючись на таких сферах, як управління, демократія та економічні реформи. Канадська допомога підтримала різні проекти, спрямовані на зміцнення демократичних інститутів України, покращення державного управління та сприяння прозорості та антикорупційним заходам.

Такі програми, як Канадське агентство міжнародного розвитку (CIDA) і Міністерство закордонних справ, торгівлі та розвитку (DFATD), відіграли важливу роль у наданні технічної допомоги та фінансуванні проектів розвитку. Ці ініціативи допомогли Україні подолати складні виклики переходу до ринкової економіки та демократичного врядування.

ІТ-сектор України, що стрімко розвивається, також привернув значну увагу канадських інвесторів та бізнесу. Співпраця між українськими технологічними компаніями та канадськими компаніями була взаємовигідною, оскільки обидві сторони використовували досвід одна одної.

Українські ІТ-компанії стали ключовими аутсорсинговими партнерами для канадських фірм, надаючи високоякісну розробку програмного забезпечення, рішення для кібербезпеки та ІТ-послуги. Натомість канадські технологічні компанії інвестували в технологічну екосистему України, створюючи партнерства та створюючи спільні підприємства з українськими стартапами та технологічними компаніями. Канадські інвестори також підтримали українську екосистему стартапів, що розвивається, зокрема в таких сферах, як штучний інтелект (ШІ),

фінансові технології та електронна комерція. Ця співпраця сприяла інноваціям і створила нові можливості для бізнесу для обох країн.

Окрім допомоги розвитку, Канада надала гуманітарну допомогу у відповідь на гібридну війну Росії проти України. Це включає підтримку внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та громад, які постраждали від конфлікту на сході України. Канадські НУО та гуманітарні організації активно надають допомогу, зокрема продовольство, медичне приладдя та житло [15, с. 29].

Уряд Канади також зробив внесок у міжнародні зусилля щодо вирішення гуманітарних потреб, що виникли внаслідок конфлікту, працюючи в партнерстві з іншими країнами та організаціями для надання всебічної підтримки постраждалому населенню.

Значну роль у зміцненні українсько-канадських відносин відіграли культурні обміни. Велика українська діаспора Канади, одна з найбільших у світі, була мостом між двома країнами, сприяючи культурному взаєморозумінню та сприяючи двостороннім зв'язкам. Культурні заходи, фестивалі та програми спадщини в Канаді вшановують українські традиції та сприяють збереженню української культури. Ці заходи не лише покращують культурні зв'язки, а й підвищують обізнаність канадського суспільства про Україну.

Освітні обміни були ключовим компонентом двосторонніх відносин. Канадські університети та навчальні заклади співпрацюють з українськими колегами, щоб надати академічні можливості та сприяти обміну знаннями. Такі програми, як обмін студентами, спільні дослідницькі ініціативи та стипендії, сприяли академічній співпраці між двома країнами. Вони забезпечують платформу для академічної, культурної та інтелектуальної співпраці. Партнерство між Україною та Канадою в галузі освіти неухильно розвивається з початку 1990-х років, приносячи користь студентам, дослідникам та науковим установам обох країн. Ці обміни не лише зміцнюють академічні зв'язки, а й сприяють

взаєморозумінню, культурному обміну та розвитку майбутніх лідерів, які впливатимуть на політичний, економічний та соціальний ландшафт обох націй.

Протягом багатьох років було розроблено декілька великих освітніх програм та ініціатив для сприяння академічним обмінам між Україною та Канадою. Гарним прикладом є Канадсько-українська парламентська програма (CUPP) Канадсько-українська парламентська програма (CUPP), заснована в 1991 році. CUPP надає українським студентам і молодим професіоналам можливість стажуватися в канадському парламенті. Учасники отримують безпосередній досвід канадських демократичних інститутів, управління та формування державної політики. Ця програма не тільки покращує розуміння учасників того, як функціонують демократичні інститути, але й розвиває лідерські навички, які вони можуть застосувати в Україні. Багато випускників CUPP обійняли керівні посади в українському державному секторі, бізнесі та громадянському суспільстві, сприяючи розвитку країни та реформам управління.

Канадсько-українська парламентська програма (CUPP), наприклад, надала українським студентам і молодим професіоналам цінний досвід роботи в канадському парламенті, допомагаючи розвинути їхні навички та знання в державному та державному управлінні. CUPP відбирає висококваліфікованих студентів університетів з України для стажування в офісах членів парламенту (МП) Канади протягом 3-4 місяців. Учасники працюють разом із депутатами та їхніми співробітниками, спостерігаючи за парламентськими процедурами, відвідуючи засідання комітетів та спілкуючись із виборцями. Цей досвід дозволяє стажерам отримати глибоке розуміння того, як функціонують канадські демократичні інститути, зокрема законодавчий процес, політична підзвітність і діяльність державної служби.

Програма включає наставництво. Стажери об'єднуються з досвідченими членами парламенту, які навчають їх щодо законодавчих процесів і управління.

Студентів заохочують проводити дослідження врядування, державної політики та міжнародних відносин, які вони пізніше можуть застосувати до політичного контексту України. Учасники спілкуються з канадськими та міжнародними політичними експертами, дипломатами та лідерами громадянського суспільства, створюючи мережі, які виходять за межі програми.

Випускники CUPP часто повертаються в Україну з кращим розумінням демократичних практик, структур управління та розробки політики. Багато учасників обіймають посади в українському державному секторі, громадянському суспільстві та ЗМІ, де вони застосовують свої навички для сприяння прозорості, належному управлінню та підзвітності. Наприклад, випускники CUPP зробили внесок у реформи децентралізації в Україні, спрямовані на делегування більших повноважень від центральних до місцевих органів влади. Вони також відіграли важливу роль у адвокації виборчих реформ та ініціатив, спрямованих на боротьбу з корупцією в українських установах.

Крім того, CUPP зміцнює двосторонні відносини між Канадою та Україною, створюючи мережу українських професіоналів, які розуміють демократичну модель Канади та поділяють спільні цінності.

Іншою важливою програмою обміну є Mitacs Globalink Research Internship, яка дозволяє українським студентам та аспірантам проводити дослідження в канадських університетах. Спонсорований урядом Канади Mitacs надає студентам можливість працювати над передовими дослідницькими проектами в різних дисциплінах, включаючи науку, техніку та соціальні науки. Завдяки цій співпраці українські студенти знайомляться з інноваційними методологіями, новими технологіями та дослідницькими практиками, які можна застосувати в академічному та промисловому секторах України. Канадські університети, у свою чергу, отримують вигоду від нових перспектив та досвіду, які українські студенти привносять у свої дослідницькі групи.

Кілька канадських університетів пропонують вивчення української мови та культури за підтримки української громади в Канаді. Такі інституції, як Університет Альберти, Університет Торонто, Університет Манітоби та університет Едмонтон, мають добре налагоджені українознавчі програми [19]. Ці університети приймають українських науковців, надають можливості для дослідження та організують програми культурного обміну, які сприяють вивченню української мови, історії та культури. Наприклад, Канадський інститут українських студій (КІУС) Альбертського університету був провідним центром українських досліджень і науки, сприяючи академічним обмінам між українськими та канадськими вченими.

Канада була рішучим прихильником суверенітету та територіальної цілісності України, особливо в контексті триваючого конфлікту з Росією. Канада надала військову допомогу та навчання через такі ініціативи, як операція UNIFIER, метою якої є підтримка Збройних Сил України в їхніх зусиллях щодо захисту від агресії та посилення їхніх можливостей.

Уряд Канади також активно виступає за міжнародну підтримку України, включаючи запровадження санкцій проти Росії та сприяння дипломатичним зусиллям для вирішення конфлікту.

Крім прямої військової допомоги, Канада співпрацює з Україною в програмах підготовки з питань оборони та безпеки. Ці програми зосереджені на таких сферах, як бойова підготовка, медичне забезпечення та матеріально-технічне забезпечення, допомагаючи нарощувати спроможність збройних сил України та покращувати їх оперативну ефективність.

Візити на високому рівні та дипломатичний діалог є ключовими для розвитку українсько-канадських відносин. Лідери Канади та України регулярно зустрічаються для обговорення двосторонніх питань, обміну думками з міжнародних питань та зміцнення стратегічного партнерства між двома країнами.

Ці зустрічі дали можливість розглянути ключові питання, такі як торгівля, безпека та регіональна стабільність, а також просувати взаємні інтереси. Сильна дипломатична взаємодія сприяла поглибленню двосторонніх відносин і кращому розумінню пріоритетів і перспектив кожної країни.

Канада підтримує прагнення України до більш тісної інтеграції з європейськими інституціями, включаючи Європейський Союз (ЄС) і НАТО. Хоча Україна ще не є членом НАТО, Канада була захисником її прагнень до НАТО та підтримувала зусилля щодо приведення обороноздатності України до стандартів НАТО. Підтримка Канадою європейської інтеграції України відображає її прагнення сприяти стабільності та безпеці в регіоні та зміцненню зв'язків України із західними інституціями.

У перші роки після здобуття незалежності Україна зіткнулася зі значними проблемами, зокрема економічною нестабільністю, політичною корупцією та необхідністю реформування інституцій радянської доби. Канада відіграла активну роль у підтримці переходу України до ринкової економіки та демократичної політичної системи.

Через свої програми іноземної допомоги Канада надала технічну допомогу Україні для модернізації її економіки, зміцнення структур управління та сприяння верховенству права. Канадські експерти в таких сферах, як сільське господарство, економіка та державне управління, тісно співпрацювали з українськими офіційними особами, щоб розробити політику, яка сприяла б переходу України до вільної ринкової економіки. Крім того, Канада підтримала зусилля щодо зміцнення громадянського суспільства та просування прав людини в Україні.

Перехід України від командної економіки радянського зразка до ринкової економіки був сповнений труднощів. Після розпаду Радянського Союзу Україна пережила гіперінфляцію, різкий спад промислового виробництва та масове безробіття. Приватизація державних підприємств відбувалася повільно і часто була

затмарена корупцією, що призвело до зростання олігархів, які контролювали великі сектори економіки.

Незважаючи на ці виклики, Канада залишалася відданою підтримці економічного розвитку України. Канадські компанії, особливо в сільськогосподарському та енергетичному секторах, побачили потенціал у величезних природних ресурсах України та кваліфікованій робочій силі. Протягом багатьох років Канада інвестувала в різні сектори української економіки, включаючи сільське господарство, енергетику та технології.

Однією з найважливіших віх в економічних відносинах між Канадою та Україною стало підписання Канадсько-української угоди про вільну торгівлю (CUFTA) у 2016 році, яка набула чинності в серпні 2017 року. CUFTA скасувала мита на більшість товарів, якими торгують між країнами. двох країн, створюючи нові можливості для торгівлі та інвестицій. Угоду розглядали як ключовий крок у поглибленні економічних зв'язків між двома країнами та підтримці інтеграції України у світову економіку.

Співпраця у сфері безпеки була наріжним каменем канадсько-українських відносин, особливо після незаконної анексії Росією Криму в 2014 році та триваючого конфлікту на сході України. У відповідь на російську агресію Канада у 2015 році розпочала операцію UNIFIER, військову тренувальну місію, спрямовану на підтримку професіоналізації українських Збройних Сил [47]. Канадські солдати разом зі своїми міжнародними колегами були направлені в Україну для навчання в таких сферах, як тактичні ведення бою, медичне обслуговування та матеріально-технічне забезпечення. Ця допомога мала вирішальне значення для того, щоб допомогти Україні модернізувати свою армію та покращити її здатність захищати свій суверенітет від підтримуваних Росією сил.

Канада активно виступає за Україну на міжнародній арені, постійно закликаючи до посилення міжнародних санкцій проти Росії за її дії в Криму та на сході України. Канада запровадила кілька раундів санкцій проти російських

фізичних та юридичних осіб, причетних до анексії Криму та дестабілізації Донбасу. Ці санкції стосуються ключових секторів російської економіки, включаючи енергетику, фінанси та оборону.

Окрім санкцій, Канада надала дипломатичну підтримку Україні на різних міжнародних форумах, зокрема в ООН, НАТО та G7. Канада неодноразово наголошувала на необхідності мирного врегулювання конфлікту на сході України та повного відновлення територіальної цілісності України.

Роль українців Канади у зміцненні культурних зв'язки Культурні обміни були невід'ємною частиною канадсько-українських відносин, причому українська канадська громада відіграла ключову роль у сприянні взаєморозуміння та збереженні української культури в Канаді. Українські мовні школи, культурні фестивалі та організації спадщини по всій Канаді шанують українські традиції та служать мостом між двома країнами.

Освіта завжди відіграла значну роль у зміцненні глибших зв'язків між Канадою та Україною. З перших років після здобуття Україною незалежності Канада пропонувала українським студентам численні можливості здобувати вищу освіту за кордоном. Стипендії, програми обміну стімміудентами та двостороннє академічне партнерство були засновані для підтримки розвитку освіти в Україні та надання українським студентам доступу до високоякісної освіти в канадських закладах.

Численні університети по всій Канаді співпрацюють з українськими навчальними закладами, щоб надати спільні ступені, дослідницькі можливості та програми обміну викладачами. Ці партнерства поширюються на широкий спектр галузей, включаючи політологію, економіку, право та сільськогосподарські науки, гарантуючи, що українські студенти та науковці отримують вигоду від знайомства з міжнародними перспективами та досвідом. Уряд Канади разом із приватними фондами надав фінансову підтримку цим ініціативам, визнаючи важливість освіти в процесі переходу України до демократичного та процвітаючого суспільства.

Одним із яскравих прикладів освітньої співпраці є Канадсько-українська парламентська програма (CUPP), заснована на початку 1990-х років. CUPP надає українським студентам і молодим професіоналам можливість працювати в канадському парламенті, отримуючи безпосередній досвід у законодавчому процесі, врядуванні та державному управлінні. Випускники цієї програми обійняли керівні посади в Україні, сприяючи політичним реформам і зміцненню демократичних інститутів.

Окрім формальної освіти, канадські та українські навчальні заклади відіграли ключову роль у формуванні державної політики, беручи участь у дослідженнях та аналізі політики. Університети Канади брали активну участь у проектах, пов'язаних з реформою державного управління, прозорістю судової системи та економічною політикою в Україні [30]. Ці спільні зусилля дали українським політикам цінну інформацію та передові практики з досвіду Канади у розбудові демократичного суспільства та сприянні економічній стабільності.

Спільні дослідницькі ініціативи, зокрема у сферах енергетичної безпеки, розвитку сільського господарства та захисту навколишнього середовища, також набули популярності в останні роки. Досвід Канади в цих сферах виявився безцінним ресурсом для України, оскільки вона прагне модернізувати свою економіку та вирішити проблеми сталого розвитку.

З моменту здобуття незалежності Україна зіткнулася з численними викликами у створенні стабільної демократичної системи управління. Корупція є однією з найпоширеніших і найшкідливіших проблем, яка підриває довіру суспільства до державних установ і перешкоджає економічному розвитку. У відповідь на ці виклики Канада тісно співпрацює з українською владою, організаціями громадянського суспільства та міжнародними партнерами, щоб підтримати зусилля, спрямовані на зміцнення демократичних інституцій та впровадження антикорупційних заходів. Канада надала фінансову та технічну допомогу для різноманітних реформ управління, зосереджуючись на покращенні

прозорості та підзвітності державних установ. Це включає підтримку українських антикорупційних органів, таких як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), і просування судових реформ для підвищення незалежності та ефективності судової системи.

Громадянське суспільство зіграло важливу роль у демократичних перетвореннях в Україні, особливо в критичні моменти, такі як Помаранчева революція 2004 року та протести на Євромайдані 2014 року. Канада активно підтримує українське громадянське суспільство, надаючи фінансування ініціативам, які просувають права людини, свободу ЗМІ та громадянську активність.

Зокрема, Канада зосередилася на підтримці незалежних ЗМІ в Україні, визнаючи важливість вільної преси для забезпечення відповідальності влади та забезпечення інформованого публічного дискурсу. Канадські НУО та медіа-організації співпрацювали з українськими журналістами та ЗМІ, щоб забезпечити навчання, сприяти журналістській чесності та боротися з дезінформацією.

Відповідно до своїх ширших зовнішньополітичних цілей, Канада зробила просування прав людини та гендерної рівності центральним компонентом своєї взаємодії з Україною. Канада підтримує ініціативи, спрямовані на просування прав жінок і маргіналізованих спільнот, сприяння гендерній рівності в управлінні та економіці, а також задоволення потреб постраждалого від конфлікту населення на сході України.

Канадські програми розвитку працювали над розширенням можливостей жінок в Україні, підтримуючи їхню участь у політичних процесах, забезпечуючи підприємницьку підготовку та полегшуючи доступ до освіти та охорони здоров'я. Ці ініціативи є частиною ширшої феміністичної зовнішньої політики Канади, яка спрямована на те, щоб права жінок були пріоритетом у міжнародному розвитку та дипломатії.

Дивлячись уперед, майбутнє канадсько-українських відносин видається яскравим із численними можливостями для подальшої співпраці, зокрема у сферах торгівлі, інвестицій та економічного розвитку. Угода про вільну торгівлю між Канадою та Україною (CUFTA) заклала надійну основу для розширення двосторонньої торгівлі, і обидві країни досліджують нові сфери співпраці в таких секторах, як сільське господарство, енергетика та технології.

Канадські компанії все більше зацікавлені в інвестуванні в Україну, зокрема в її сільське господарство та ІТ-сектори, які продемонстрували значний потенціал зростання. Багаті сільськогосподарські угіддя України та її становлення як глобального центру ІТ-аутсорсингу відкривають вигідні можливості для канадських інвесторів, а українські компанії отримують вигоду від доступу до канадських ринків і досвіду.

Поки конфлікт на сході України залишається невирішеним, безпекова співпраця між Канадою та Україною залишатиметься пріоритетом. Канада пообіцяла продовжити операцію UNIFIER, гарантуючи, що українські сили отримують постійну підготовку та підтримку під час захисту своєї країни від російської агресії. Окрім військової підтримки, очікується, що Канада продовжить виступати за посилення міжнародних санкцій проти Росії та посилення дипломатичного тиску для мирного припинення конфлікту [4, с. 11].

Культурні та освітні зв'язки між Канадою та Україною, ймовірно, поглибляться в найближчі роки, маючи більше можливостей для академічної співпраці, обміну студентами та спільних дослідницьких ініціатив. Канадські університети й надалі відіграватимуть вирішальну роль у наданні освітніх можливостей українським студентам, а культурні організації обох країн працюватимуть над зміцненням зв'язків між людьми та сприятимуть взаєморозумінню.

Громада українців Канади, з її глибоко вкоріненими зв'язками з Україною, залишатиметься ключовим гравцем у сприянні культурним обмінам та

відстоюванні міцних двосторонніх відносин. Роль діаспори у формуванні зовнішньої політики Канади щодо України й надалі залишатиметься значною, оскільки обидві країни співпрацюватимуть для просування спільних цінностей та політики.

Початок 1990-х років був часом величезних політичних потрясінь, коли Радянський Союз почав розвалюватися під тягарем економічної стагнації, політичної корупції та зростання націоналістичних рухів у його республіках. Україна, одна з найбільш значущих і густонаселених радянських республік, була в авангарді цього пориву до незалежності. Після десятиліть репресій під радянською владою, включаючи руйнівний Голодомор та інтенсивні політичні чистки, український народ прагнув відновити свій суверенітет.

Остаточним каталізатором просування України до незалежності став серпень 1991 року після невдалої спроби державного перевороту, здійсненого жорсткими радянськими чиновниками з метою відновлення центрального контролю. У відповідь 24 серпня 1991 року Верховна Рада (парламент України) проголосила Україну незалежною державою. Після цієї декларації 1 грудня 1991 року відбувся національний референдум, на якому понад 90% українців проголосували за незалежність, у тому числі більшість етнічних росіян, що проживали в Україні. Цей переважний мандат чітко показав, що український народ єдиний у своєму прагненні до суверенітету та майбутнього, вільного від контролю Москви.

Міжнародна спільнота уважно спостерігала за подіями в Україні та інших радянських республіках. Як однієї з найбільших і найважливіших у стратегічному відношенні країн Радянського Союзу, незалежність України мала далекосяжні наслідки для порядку в Європі після холодної війни. Для західних демократій прагнення України до незалежності стало можливістю підтримати поширення демократії та самовизначення на пострадянському просторі.

Проте визнання нових незалежних держав було делікатною справою, особливо для країн, які мали давні дипломатичні відносини з Радянським Союзом.

Багато західних країн були обережні, чекаючи, як буде розвиватися ситуація, перш ніж ухвалювати будь-які офіційні рішення. З іншого боку, Канада діяла швидко, головним чином завдяки своїм унікальним відносинам з Україною.

Зовнішня політика Канади наприкінці 20-го століття перебувала під значним впливом її прихильності багатосторонності, правам людини та просуванню демократії. Як середня сила Канада часто намагалася відігравати посередницьку роль у глобальних конфліктах і підтримувати мирне вирішення суперечок. Цей підхід узгоджувався з підтримкою Канадою рухів за незалежність у колишніх радянських республіках, оскільки вона розглядала розпад Радянського Союзу як можливість просувати демократичне врядування та стабільність у Східній Європі.

Крім того, велика українська діаспора Канади — одна з найбільших у світі відіграла значну роль у формуванні громадської та політичної думки щодо незалежності України [24, с. 27]. Українські канадці здавна підтримували культурні та політичні зв'язки з батьківщиною своїх предків, і багато з них активно лобіювали канадський уряд, щоб підтримати прагнення України до суверенітету. Такі організації, як Конгрес українців Канади (КУК), відіграли важливу роль у відстоюванні офіційного визнання незалежності України, організації мітингів та дипломатичних зусиллях для підвищення обізнаності про боротьбу України за самовизначення.

Рішення Канади визнати незалежність України прийшло одразу після референдуму 1 грудня. 2 грудня 1991 року, лише через день після оголошення результатів референдуму, уряд прем'єр-міністра Брайана Малруні офіційно визнав Україну суверенною державою. Раннє визнання Канади було особливо важливим, оскільки вона була першою серед західних країн, створивши прецедент для інших. Цей крок відобразив відданість Канади підтримці демократичних перетворень і самовизначення для всіх націй.

На рішення вплинуло кілька ключових факторів:

Українська діаспора: значна українська громада в Канаді чинила значний тиск на канадський уряд, щоб він діяв швидко. Багато канадських українців мали родинні зв'язки з Україною і були глибоко зацікавлені в її майбутньому. Їхня політична активність сприяла тому, що незалежність України стала пріоритетом зовнішньополітичного порядку денного Канади.

Демократичні цінності: визнання Канадою України відповідало її ширшим зовнішньополітичним цілям просування демократії та прав людини. Мирний і демократичний характер українського референдуму зміцнив віру Канади в те, що Україна віддана побудові демократичного суспільства, що робить її природним партнером для Канади.

Стратегічне значення: Визнання незалежності України також мало стратегічні наслідки для позиції Канади у світі після холодної війни. Підтримуючи незалежність колишніх радянських республік, Канада намагалася відіграти роль у формуванні нового міжнародного порядку та сприяти стабільності у Східній Європі.

Після визнання України Канада швидко перейшла до встановлення офіційних дипломатичних відносин. На початку 1992 року Канада відкрила посольство в Києві, а Україна у відповідь відкрила посольство в Оттаві. Ці дипломатичні представництва послужили основою міцних двосторонніх відносин, які розвиватимуться в наступні роки.

Перші роки дипломатичних відносин між Канадою та Україною відзначалися частими візитами та обмінами на високому рівні. Канадські офіційні особи надали цінні поради та підтримку своїм українським колегам, коли Україна проходила складний процес побудови нової політичної та економічної системи. Досвід Канади щодо федералізму, мультикультуралізму та демократичного врядування розглядався як цінна модель для України, оскільки вона працювала над розвитком власних демократичних інституцій.

Одразу після здобуття незалежності Україна зіткнулася зі значними економічними проблемами. Перехід від централізованої планової економіки до ринкової системи був сповнений труднощів, включаючи гіперінфляцію, безробіття та крах ключових галузей промисловості. Канада, визнаючи важливість економічної стабільності для довгострокового успіху України, відіграла активну роль у наданні фінансової та технічної допомоги для підтримки економічних реформ в Україні.

Канадська допомога розвитку зосереджена на кількох ключових сферах:

Економічний перехід: Канада надала технічну допомогу, щоб допомогти Україні перейти до ринкової економіки. Це включало підтримку зусиль з приватизації, реформування фінансового сектору та розвиток малих і середніх підприємств.

Управління та демократія: Канада також підтримала зусилля зі зміцнення демократичних інститутів України, включаючи її виборчу систему, судову систему та організації громадянського суспільства. Ця допомога мала вирішальне значення для того, щоб допомогти Україні побудувати діючу демократію, яка могла б протистояти викликам пострадянської епохи.

Гуманітарна допомога: Окрім економічної допомоги, Канада надала гуманітарну допомогу для задоволення нагальних потреб населення України в важкі перші роки незалежності. Це включало продовольчу допомогу, медичні засоби та підтримку вразливих верств населення, які постраждали від економічної кризи.

Громада українців Канади була рушійною силою раннього визнання Канадою незалежності України та продовжує відігравати вирішальну роль у формуванні двосторонніх відносин. Оскільки в Канаді проживає понад мільйон осіб українського походження, діаспора слугувала містком між двома країнами, сприяючи культурним, економічним і політичним зв'язкам.

Напередодні здобуття Україною незалежності Конгрес українців Канади та інші організації діаспори відіграли важливу роль у лобіюванні уряду Канади, щоб той зайняв проактивну позицію щодо України. Завдяки публічним демонстраціям, листам до урядовців та кампаніям у ЗМІ ці групи переконалися, що незалежність України залишається головним пріоритетом для політичного керівництва Канади.

У роки після визнання українська діаспора в Канаді продовжувала підтримувати Україну різними способами, включно зі збором коштів, освітніми обмінами та гуманітарною допомогою. Діаспора також відіграла активну роль у підтримці інтеграції України до західних інституцій, зокрема до Європейського Союзу та НАТО.

2.3 Допомога Україні у протистоянні російській агресії

З початку збройної агресії Росії проти України у 2014 році міжнародна підтримка стала життєво важливим чинником у зусиллях України зі збереження суверенітету та територіальної цілісності. Повномасштабне вторгнення, розпочате Росією в лютому 2022 року, загострило ситуацію та підвищило рівень глобальної небезпеки, що змусило міжнародне співтовариство, зокрема західні країни, переглянути свої підходи до безпеки, оборони та геополітики.

Канада стала одним із ключових партнерів України у цій боротьбі, надаючи багатогранну допомогу, що включає не лише військову підтримку, але й фінансову, економічну та гуманітарну допомогу, а також підтримку в політичній і дипломатичній площині [13]. Враховуючи історичні зв'язки між Канадою та Україною, у тому числі значну українську діаспору в Канаді, допомога Києву набуває для Оттави особливого значення. Ця підтримка спрямована не лише на те, щоб посилити обороноздатність України, але й на зміцнення її економічної та соціальної стійкості перед обличчям тривалої загрози.

Масштаб допомоги, яку надає Канада, можна умовно розділити на кілька основних напрямів: військову підтримку, економічну допомогу, гуманітарну підтримку, політичну та дипломатичну підтримку, а також сприяння реформам в Україні. Кожен із цих аспектів є критично важливим для стійкості української держави та суспільства і сприяє як негайній стабілізації ситуації, так і закладанню основ для довгострокового розвитку.

Кожен із цих напрямів має свої особливості та внесок у загальну стратегію підтримки України. Військова допомога зосереджена на короткостроковій меті — посиленні обороноздатності та готовності протистояти агресору. Економічна та гуманітарна підтримка сприяють забезпеченню життєздатності українського суспільства в умовах конфлікту та гуманітарної кризи. Політична підтримка на міжнародному рівні забезпечує важливу дипломатичну базу для ізоляції Росії та зміцнення позицій України на світовій арені. Нарешті, допомога у впровадженні реформ і відновленні спрямована на довгострокові перспективи — зміцнення української державності та створення умов для економічного зростання і стабільності після завершення бойових дій.

Отже, цей розділ детально розглядає ключові напрями допомоги, яку надає Канада Україні у протистоянні російській агресії, аналізує її вплив на ситуацію в Україні та значення для забезпечення міжнародної безпеки.

З моменту анексії Криму Росією та початку війни на сході України у 2014 році Канада відразу надала Україні нелетальне військове обладнання, яке стало першою серйозною допомогою у зміцненні обороноздатності. Сюди входили бронежилети, шоломи, медичні набори, тактичні рюкзаки, зимовий одяг, захисні окуляри, прилади нічного бачення, а також генератори і комплекти зв'язку. Це обладнання дозволило українським військовим покращити захист під час виконання бойових завдань, зокрема в умовах обстрілів та боїв на передовій [14].

З початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році, прем'єр-міністр Канади Джастін Трюдо провів зустріч із президентом Європейської

ради Шарлем Мішелем, під час якої вони обговорили ситуацію в Україні та підтвердили солідарність ЄС із українським народом. Канада додатково профінансувала міжнародні організації, що здійснюють діяльність в Україні. У травні 2022 року уряд Канади виділив 4,5 млн доларів США на підтримку місії ОБСЄ, спрямованої на забезпечення безпеки та стабільності в регіоні [18].

Канада суттєво розширила військову допомогу, зокрема включивши у постачання летальну зброю. У рамках військових пакетів допомоги Канада передала Україні бронетехніку, артилерійські установки, безпілотні літальні апарати (дрони), а також великі партії боєприпасів, включаючи снаряди для гаубиць і бронебійні снаряди.

Канадська урядова програма передбачала значні поставки зброї, а також системи протиповітряної оборони, які є важливими для захисту від авіаційних та ракетних атак з боку Росії. Канада також забезпечила Україну спеціалізованим обладнанням, яке допомагає підвищити ефективність виконання військових завдань. Сюди входять розвідувальні дрони, які допомагають збирати розвідувальні дані в реальному часі, та прилади нічного бачення. Поставки сучасних засобів комунікації дозволили українським військовим підрозділам краще координувати дії та зберігати конфіденційність інформації. Окремо слід зазначити допомогу в організації медичного забезпечення. Польові шпитали, обладнані Канадою, забезпечують надання невідкладної допомоги безпосередньо на передовій.

Важливою допомогою зі сторони Канади була Операція *UNIFIER* розпочалася у 2015 році після запиту українського уряду на військову підготовку. Її головною метою було покращення боєздатності українських військовослужбовців, зміцнення професійних навичок та забезпечення сучасними знаннями у веденні бойових дій [29, с. 12-15].

Участь у місії брали понад 200 канадських інструкторів, які працювали на українських базах у Львівській області та на інших тренувальних майданчиках. Канадські інструктори навчали українських військових тактичним маневрам,

підходам до ведення бою в умовах міста, лісовій місцевості та інших умовах та в цілому тактиці ведення бою [23, с. 62].

Важливим компонентом операції стала підготовка військових медиків, що включає навчання з надання першої допомоги на полі бою, транспортування поранених та оперативну евакуацію. Канадські інструктори навчають саперним роботам, включаючи розмінування територій, встановлення мінних загороджень та інші інженерні навички.

Також була підготовка майбутніх командирів підрозділів, що включає вміння швидко приймати тактичні рішення, ефективно розподіляти ресурси та виконувати планування бойових операцій. Треба відзначити результати операції. Завдяки операції UNIFIER понад 33 тисячі українських військовослужбовців пройшли навчання, що значно підвищило професійний рівень Збройних сил України. Програма допомогла запровадити сучасні стандарти військової підготовки, засновані на практичному досвіді канадських військових, зокрема тих, що брали участь у миротворчих та бойових місіях в інших країнах.

З початком повномасштабного вторгнення операція UNIFIER продовжується, але тепер більшість тренувань відбувається за межами України, зокрема у Польщі та країнах НАТО. Це дозволяє зробити безпечною підготовку українських військових у тісній співпраці з союзниками України [41, с. 19]. Канада регулярно виділяє значні фінансові кошти на підтримку обороноздатності України, зокрема на закупівлю техніки, зброї та логістичного забезпечення.

У 2022 році було оголошено про нові пакети допомоги, які включали мільйони доларів на потреби української армії. Ці кошти спрямовані на купівлю боєприпасів, протитанкових засобів, а також інших видів озброєнь, необхідних у боротьбі з російською армією. Канада активно підтримує програми НАТО, спрямовані на зміцнення обороноздатності України, зокрема через трастові фонди Альянсу. Ці фонди забезпечують фінансування на закупівлю сучасного обладнання,

включаючи засоби зв'язку, системи безпеки та технічне обладнання для української армії.

Завдяки цій підтримці Україна має змогу посилювати свій захист та ефективніше взаємодіяти з НАТО у сфері обміну розвідувальною інформацією та координації дій.

Фінансова допомога Канади також спрямовується на відновлення та підтримку військової інфраструктури України, зокрема тренувальних центрів та баз, де проходить підготовка новобранців і професійних військових.

Завдяки цьому Україна отримала можливість не лише навчати нових бійців, але й модернізувати армійську інфраструктуру відповідно до сучасних стандартів НАТО. Гуманітарна допомога Канади Україні є однією з важливих складових загальної підтримки, спрямованої на зменшення людських страждань та покращення умов життя для цивільного населення, яке постраждало внаслідок російської агресії. З моменту початку війни у 2014 році, а особливо з початком повномасштабного вторгнення в 2022 році, потреба у гуманітарній допомозі зростає до безпрецедентного рівня [8, с. 49]. У відповідь на цю кризу Канада активно долучилася до надання різнопланової гуманітарної допомоги, що охоплює забезпечення продуктами харчування, медичним обладнанням, житлом для переселенців, підтримку біженців, а також спеціальні програми для захисту прав людини.

Велика кількість цивільного населення в Україні опинилася на межі гуманітарної кризи через руйнування інфраструктури, порушення постачання продуктів та доступу до базових послуг. Канада надає фінансування для закупівлі і розповсюдження продовольства через міжнародні організації, такі як Всесвітня продовольча програма ООН, а також через місцеві українські організації.

В умовах тривалого конфлікту забезпечення продовольством особливо важливе для вразливих верств населення — дітей, людей похилого віку, осіб з інвалідністю. Гуманітарна допомога Канади сприяє забезпеченню цих груп

основними харчовими продуктами, що запобігає поширенню голоду та недоїдання. У внутрішньо переміщених осіб, яких в Україні мільйони, часто обмежені можливості доступу до продуктів. Для них Канада підтримує розподіл продуктових наборів та організовує пункти гарячого харчування, що дозволяє знизити гостру продовольчу нестачу серед найбільш постраждалих людей [12].

Канада активно надає медичне обладнання, яке сприяє функціонуванню українських лікарень та медичних установ, які потерпають від нестачі ресурсів. Сюди входять хірургічні інструменти, апарати для реанімації, діагностичне обладнання, а також системи для очищення та зберігання води.

Крім того, канадська допомога охоплює постачання ліків для лікування поранених і хворих у зоні конфлікту. Це особливо важливо для регіонів, де медична інфраструктура зазнала руйнувань через обстріли. Гуманітарна допомога Канади також включає програми психологічної підтримки для цивільного населення, зокрема для дітей і осіб, які пережили травми війни. Канадські організації співпрацюють з українськими партнерами для забезпечення кризових психологічних консультацій, програм з реабілітації та допомоги у подоланні травматичного досвіду.

Реабілітаційні центри, що підтримуються Канадою, також надають послуги для постраждалих від мін та інших вибухових пристроїв, що є важливою складовою гуманітарної допомоги. Велика кількість внутрішньо переміщених осіб, які були змушені залишити свої домівки через бойові дії, стикаються з проблемою доступу до житла. Канада підтримує фінансування для тимчасового розміщення переселенців у безпечних регіонах України. Це включає облаштування спеціальних центрів проживання, надання модульних будинків, а також облаштування необхідними меблями та предметами першої необхідності [27].

Завдяки цій підтримці тисячі українських родин отримали тимчасовий притулок, де вони можуть залишатися до моменту повернення до своїх домівок або знаходження постійного житла.

Канада також фінансує програми, спрямовані на інтеграцію переселенців у нових громадах. Це включає допомогу у працевлаштуванні, забезпеченні освіти для дітей та адаптації до нових умов. Така підтримка дає змогу внутрішньо переміщеним особам швидше адаптуватися до життя у новому середовищі.

У відповідь на хвилю біженців, які залишили Україну через війну, Канада відкрила спеціальні програми для українців, що дозволяють їм швидко отримати тимчасовий притулок та право на працю. Однією з таких програм є Canada-Ukraine Authorization for Emergency Travel, яка надає українцям можливість проживати та працювати в Канаді на період до трьох років. У рамках цієї програми уряд Канади забезпечує доступ до медичних послуг, освітніх програм для дітей та мовних курсів для дорослих, що допомагає біженцям інтегруватися в канадське суспільство [40].

Українська діаспора в Канаді активно залучена до гуманітарної допомоги як в самій Канаді, так і в Україні. Канадські українці створюють благодійні фонди, збирають кошти, організовують волонтерські місії та доставку гуманітарної допомоги в Україну [22, с. 80].

Важливо, що українська громада сприяє інтеграції новоприбулих українців у Канаді, надаючи їм підтримку у вигляді юридичної, соціальної та психологічної допомоги. Канадський уряд підтримує програми захисту прав людини в Україні, спрямовані на документування злочинів, які були скоєні під час війни, зокрема воєнних злочинів та злочинів проти цивільного населення. Канада співпрацює з міжнародними організаціями та українськими правозахисними інституціями, щоб фіксувати та досліджувати випадки порушення прав людини.

Ця діяльність є важливою для притягнення винних до відповідальності та збереження історичної пам'яті про події війни.

Канада надає підтримку програмам для захисту жінок, дітей, людей похилого віку та осіб з інвалідністю, які особливо потерпають від війни. У співпраці з українськими та міжнародними організаціями реалізуються проєкти, спрямовані на

боротьбу з насильством, захист дітей від експлуатації та забезпечення безпеки для всіх вразливих категорій населення.

Політична підтримка Канади відіграє важливу роль у міжнародній стратегії солідарності з Україною. Канада активно використовує політичні й дипломатичні інструменти, щоб підтримати Україну на світовій арені, посилити її позиції та створити тиск на Росію. Ця підтримка охоплює широкий спектр дій, від засудження агресії на рівні міжнародних організацій до активної участі у формуванні санкційних режимів та створенні міжнародної коаліції на підтримку України [43, с. 123].

З перших днів російської агресії Канада послідовно висловлювала свою підтримку суверенітету та територіальної цілісності України. Виступаючи в рамках міжнародних організацій, таких як ООН, ОБСЄ та НАТО, Канада послідовно засуджувала дії Росії, наголошуючи на незаконності анексії Криму та дестабілізації ситуації на сході України.

Офіційні заяви Канади спрямовані на те, щоб консолідувати міжнародну спільноту, переконати країни-учасниці в необхідності засудження агресії та запобігти будь-яким спробам легітимізації російських дій в Україні.

Канада є однією з країн, що рішуче виступають за відновлення міжнародно визнаних кордонів України. Всі заяви канадського уряду та дипломатичних представників акцентують увагу на необхідності повного виведення російських військ з української території. Важливо також, що Канада підтримує концепцію деокупації, особливо щодо Криму, і закликає до відповідних дій міжнародну спільноту.

Канада бере активну участь у підготовці та підтримці резолюцій Генеральної Асамблеї ООН, які стосуються українського питання. Вона була серед країн, які ініціювали резолюції, що засуджують анексію Криму, агресію на сході України та повномасштабне вторгнення Росії. Кожна з таких резолюцій зміцнює міжнародний осуд дій Росії, що ускладнює її становище на дипломатичному рівні та ізолює від

міжнародної спільноти. Окрім того, резолюції сприяють утвердженню міжнародної позиції щодо необхідності притягнення Росії до відповідальності за скоєні порушення.

Канада є активним учасником ОБСЄ і використовує цей майданчик для привернення уваги до конфлікту в Україні. Канадські представники в ОБСЄ регулярно виступають із засудженням російських дій, підтримують спеціальні місії ОБСЄ, які моніторять ситуацію на сході України, а також закликають до забезпечення безпеки мирного населення [17, с. 423].

Дії Канади в ОБСЄ сприяють постійному моніторингу ситуації в Україні та забезпечують поточне інформування світової спільноти про порушення прав людини й ситуацію в зоні конфлікту. Канада однією з перших запровадила санкції проти Росії ще у 2014 році, після анексії Криму. Ці санкції були суттєво розширені після повномасштабного вторгнення в 2022 році та спрямовані на різні сектори російської економіки — енергетичний, фінансовий, транспортний та військово-промисловий.

Санкційний пакет включає замороження активів, заборону на фінансові операції з російськими державними підприємствами, обмеження на експорт ключових технологій і товарів, що сприяють обороноздатності Росії. Такі заходи мають на меті підірвати економічний потенціал Росії та обмежити її здатність фінансувати військові дії.

Канадський уряд запровадив персональні санкції проти сотень російських урядовців, бізнесменів, військових командирів, а також проти членів їхніх родин, які підтримують або фінансують дії Кремля. Це сприяє посиленню міжнародного тиску на російське керівництво та обмежує можливості окремих осіб користуватися ресурсами, здобутими через підтримку агресії [28, с. 447].

Такі персональні санкції є сигналом про те, що кожен, хто причетний до агресії, відповідатиме за свої дії, і це демонструє принциповість Канади щодо недопустимості безкарності.

Канада, як учасниця "Великої сімки" (G7), активно залучена до формування колективної політики щодо України. У рамках регулярних зустрічей G7 розглядаються питання посилення санкцій, збільшення фінансової і військової допомоги, а також координація дій, спрямованих на забезпечення міжнародного тиску на Росію. Канада сприяє формуванню спільних позицій та заяв, які підсилюють міжнародну підтримку України й сигналізують про згуртованість західних держав у протистоянні російській агресії.

Канада є важливим партнером України в рамках НАТО і активно лобіює питання посилення підтримки України серед союзників по Альянсу. Канадські політики неодноразово виступали за зміцнення відносин НАТО з Україною та сприяли розвитку співпраці в сфері оборони й безпеки. У рамках політичної підтримки Канада підтримує ініціативи, спрямовані на забезпечення української армії необхідними ресурсами та обладнанням, а також на підготовку до потенційного розширення співпраці в межах Альянсу.

Канада надає допомогу в реалізації реформ в Україні, спрямованих на зміцнення демократичних інституцій, підвищення прозорості урядування та забезпечення верховенства права. Політична підтримка реформ включає допомогу в проведенні судової реформи, реформування правоохоронних органів, удосконалення антикорупційних механізмів [9].

Канадські фахівці співпрацюють з українськими урядовцями й громадськими організаціями, забезпечуючи консультації та експертну підтримку, що дозволяє Україні рухатися шляхом інтеграції до європейських структур.

Однією з важливих політичних цілей Канади є сприяння Україні в побудові прозорих антикорупційних інституцій, що зміцнюють довіру міжнародної спільноти до України. Канадський уряд підтримує роботу таких установ, як Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), допомагає розробляти антикорупційні стратегії та сприяє посиленню відповідальності чиновників.

Одним із основних інструментів допомоги є надання Україні державних кредитів і грантів. Уряд Канади виділяє кошти на підтримку державного бюджету України, які допомагають країні фінансувати соціальні виплати, освіту, медицину та інші важливі сектори. Завдяки цій підтримці держава може зберегти функціональність своїх установ, навіть у складних умовах війни.

Кредитні кошти надаються під низький відсоток або взагалі безвідсотково, з відстрочкою платежів, що дозволяє Україні зменшити тиск на державний бюджет і використовувати ці кошти для покриття першочергових витрат.

Окрім кредитів, Канада надає грантову допомогу, яка спрямовується на підтримку конкретних проектів і програм. Ці кошти не підлягають поверненню, тому гранти є важливим джерелом фінансування для соціальних, освітніх та інфраструктурних ініціатив. За допомогою грантів Україна може реалізовувати проекти, що сприяють відбудові та стабілізації економіки, не створюючи додаткового боргового навантаження [10].

Війна завдала значної шкоди українській інфраструктурі, особливо на сході країни. Канада виділяє кошти на відновлення життєво важливої інфраструктури: доріг, мостів, залізничних шляхів, аеропортів та енергетичних об'єктів. Таке фінансування дозволяє забезпечити життєдіяльність українських міст і сіл, поліпшити логістичне сполучення, відновити постачання електроенергії та води.

Окрім того, канадські фахівці беруть участь у консультаціях щодо проектів з відновлення, що сприяє обміну досвідом та підвищенню якості виконання відбудовчих робіт. Через конфлікт велика кількість українців була змушена покинути свої домівки. Для забезпечення їхнього житла Канада фінансує проекти будівництва тимчасового житла та відновлення пошкоджених житлових об'єктів. Такі інвестиції не лише забезпечують переселенців безпечним житлом, а й сприяють створенню нових робочих місць у будівельній галузі, що позитивно впливає на економіку.

Канада виділяє кошти на підтримку малого та середнього бізнесу в Україні, оскільки ці підприємства є основою економічної стабільності та зайнятості населення. Гранти та кредити надаються підприємствам, що зазнали збитків унаслідок війни, але прагнуть відновити свою діяльність.

Фінансова підтримка надається на умовах, які сприяють швидкому відновленню виробництва, створенню нових робочих місць та покращенню економічної ситуації в регіонах. Це дозволяє зберегти підприємства, які є критично важливими для економічної стабільності України. Уряд Канади також підтримує програми навчання підприємців, які спрямовані на підвищення кваліфікації, вдосконалення бізнес-процесів та адаптацію до нових економічних умов. Такі програми дають можливість малому бізнесу бути конкурентоспроможним і стійким у складних умовах. Підтримка включає освітні ініціативи, тренінги з управління бізнесом, доступ до консультацій щодо оптимізації бізнесу в умовах кризи, що дозволяє підприємцям швидко адаптуватися до викликів.

Канада виділяє кошти для фінансування програм соціального захисту вразливих груп населення, таких як люди похилого віку, особи з інвалідністю, багатодітні сім'ї, які страждають від економічних труднощів. Це включає фінансову допомогу, медичне забезпечення, а також підтримку у доступі до основних послуг. Такі заходи дозволяють зменшити соціальне навантаження на місцеву владу та забезпечити базові потреби людей, які перебувають у складному становищі.

Канада фінансує програми, спрямовані на створення робочих місць для внутрішньо переміщених осіб. Завдяки цим програмам переселенці мають можливість отримати зайнятість у нових громадах, інтегруватися в економічне життя та мати стабільний дохід.

Такі програми включають розвиток малого бізнесу в громадах, де перебувають переселенці, що не тільки сприяє економічній адаптації, але й посилює соціальну згуртованість.

Канада співпрацює з українськими банками для забезпечення фінансової стійкості та доступу до кредитних ресурсів. Ця підтримка спрямована на зміцнення банківського сектора України, забезпечення його стабільності та доступності для бізнесу і громадян.

Канадські інвестиції допомагають стабілізувати банківський сектор, що особливо важливо в умовах економічної нестабільності. Це дозволяє банкам надавати кредити та фінансові послуги підприємствам, що в свою чергу сприяє економічному зростанню.

Канадські експерти надають консультаційну підтримку реформам у фінансовому секторі, зокрема в напрямку боротьби з відмиванням грошей, посиленням фінансового контролю, удосконаленням системи банківського нагляду. Це сприяє підвищенню прозорості та стабільності фінансового сектора України.

Залучення канадських фахівців до реформ дозволяє Україні втілити міжнародні стандарти фінансового регулювання, що зміцнює довіру інвесторів та сприяє подальшому економічному розвитку.

Висновок до розділу 2

Канада послідовно та комплексно підтримує Україну, надаючи допомогу у військовій, політичній, економічній та гуманітарній сферах. У різних аспектах співпраці Канада демонструє свою стійку підтримку України, ґрунтуючись на принципах захисту міжнародного права, прав людини, демократії та національної безпеки.

Військова допомога, зокрема постачання озброєння, підготовка українських військових і обмін розвідувальною інформацією, є важливою для зміцнення обороноздатності України. Ця підтримка дозволяє українській армії ефективніше протидіяти агресору і захищати незалежність держави. Політична допомога, яка проявляється через активну позицію Канади у міжнародних організаціях та запровадження санкцій, створює серйозний тиск на Росію та забезпечує солідарність міжнародної спільноти з Україною.

Економічна та фінансова підтримка допомагає зберегти функціонування державних установ, підтримувати соціальні програми та стимулювати економічний розвиток, незважаючи на значний економічний тиск війни. Фінансування інфраструктурних проектів, підтримка малого бізнесу і створення робочих місць допомагають зменшити негативний вплив війни на економіку України. Важливим аспектом є й гуманітарна підтримка, яка забезпечує захист і допомогу вимушеним переселенцям та соціально вразливим групам населення.

Таким чином, Канада не лише допомагає Україні на практичному рівні, але й активно сприяє міжнародній солідарності, що є важливим елементом у протидії російській агресії. Канадська підтримка є комплексною та всебічною, вона спрямована як на зміцнення обороноздатності, так і на забезпечення фінансової стабільності та соціальної стійкості України. Завдяки такій підтримці, Україна має можливість зберегти суверенітет, вистояти у війні та забезпечити своє майбутнє як незалежна, демократична держава.

РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОСИН МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КАНАДОЮ

3.1. Проблемні питання у взаємодії між державами

Відносини між Україною та Канадою – це багатогранна історія, що включає не лише тісне економічне та політичне співробітництво, але й стратегічну підтримку в безпековій сфері, яка стала особливо актуальною після російської агресії проти України у 2014 році та повномасштабного вторгнення у 2022 році. Незважаючи на тісні зв'язки, існує низка проблемних питань, що потребують вирішення для подальшого поглиблення співпраці.

Взаємодія між Україною та Канадою має свою специфіку, адже обидві держави діють у різних геополітичних умовах і мають різні національні інтереси, що інколи ускладнює їхню співпрацю в міжнародних питаннях.

Канада, будучи державою-членом НАТО, має стратегічні зобов'язання перед альянсом та велику роль у захисті колективної безпеки у Північній Атлантиці. Її пріоритети зосереджені на збереженні миру та стабільності на власному континенті, а також на глобальному рівні у складі альянсу з іншими західними країнами [1]. Україна, зі свого боку, перебуває в умовах війни з Росією і бореться за своє виживання, суверенітет і територіальну цілісність. Через це її зовнішньополітична стратегія в першу чергу спрямована на забезпечення військової підтримки, санкцій проти агресора та залучення міжнародної спільноти до протистояння російській агресії.

Через відмінність цих пріоритетів не завжди є легким завданням досягти узгоджених підходів у вирішенні певних питань, наприклад, питання енергетичної безпеки, адже Канада має свої економічні інтереси, а українська сторона більше фокусується на зменшенні залежності від російських ресурсів.

Питання військової допомоги Україні є складним, адже, з одного боку, Канада виражає повну підтримку, надаючи обладнання та проводячи навчання українських військових (операція UNIFIER). Однак, через побоювання подальшого

загострення конфлікту з Росією, Канада тривалий час утримувалася від постачання летальної зброї Україні. Це пояснювалося міжнародною політикою Канади, що передбачає збереження «обережної дипломатії» у відносинах з Росією, особливо в перші роки війни на Донбасі. Така обережність була важливою для Канади в контексті її ролі в НАТО і можливих ризиків загострення відносин із Москвою, що могло б вплинути на безпекову ситуацію і на канадські інтереси.

Ще одним моментом є необхідність узгоджувати дипломатичну риторичку, яка використовується на міжнародній арені. Українська дипломатія здебільшого фокусується на жорсткій позиції щодо засудження російської агресії, закликаючи до максимальних санкцій та міжнародної ізоляції Росії. У той же час, канадська дипломатія, хоч і підтримує Україну, може діяти більш гнучко, враховуючи впливовість Росії на глобальному рівні та інтереси Канади в інших міжнародних питаннях.

Зокрема, у деяких міжнародних організаціях, таких як ООН, Канада може висловлювати підтримку Україні, але робити це дипломатично стримано, щоб уникнути можливих конфліктів з іншими великими державами, які займають нейтральну або проросійську позицію.

Україна та Канада об'єднують зусилля в межах міжнародних організацій, таких як ООН, ОБСЄ, і в рамках співпраці з країнами Великої Сімки (G7), однак тут також є свої труднощі. Наприклад, у питаннях прийняття спільних резолюцій щодо засудження агресивних дій Росії або підтримки нових санкцій проти Москви, позиції Канади та України можуть не завжди бути абсолютно узгодженими. Україна зацікавлена у якнайжорсткіших кроках для тиску на Росію, тоді як Канада, діючи у складі міжнародних альянсів, повинна враховувати позиції інших партнерів та обирати компромісні рішення.

Після підписання Угоди про вільну торгівлю між Україною та Канадою у 2017 році обидві країни зробили значні кроки для збільшення обсягу товарообігу та взаємних інвестицій. Однак економічна співпраця між ними не є безперешкодною

та стикається з низкою викликів. До основних перешкод належать відмінності в економічному розвитку, сертифікаційні бар'єри, проблеми з інвестиційним середовищем та торгові обмеження.

Канада є однією з найбільш економічно розвинених країн світу з високим рівнем життя та сучасною інфраструктурою, тоді як Україна поки що розвивається та має суттєві економічні труднощі, зокрема пов'язані з війною та нестабільністю. Це призводить до асиметрії в економічних відносинах, оскільки українські підприємства мають обмежені ресурси та можливості для повноцінного виходу на канадський ринок.

Український бізнес стикається з проблемами адаптації до високих вимог канадського ринку, а також із проблемами доступу до фінансування, що ускладнює конкурентоспроможність українських товарів. Крім того, хоча Канада і є значним імпортером аграрної продукції, українські сільськогосподарські товари мають жорстку конкуренцію з боку канадських виробників, що також створює перешкоди для нарощування обсягів експорту.

Одним із головних бар'єрів для українських товарів на канадському ринку є відповідність до високих стандартів якості та безпеки, що діють у Канаді. Канадське законодавство щодо якості харчових продуктів, товарів легкої промисловості, електроніки та інших категорій є дуже суворим, і українським виробникам часто важко відповідати цим стандартам.

Крім того, проходження сертифікаційних процедур у Канаді є тривалим і коштовним процесом, який потребує від українських компаній додаткових ресурсів. Це може стримувати менших виробників від виходу на канадський ринок, оскільки вони не завжди мають змогу дозволити собі такі витрати.

Інтерес канадських компаній до інвестування в Україну залишається значним, особливо в сферах сільського господарства, енергетики, інформаційних технологій і видобувної промисловості. Однак інвестиційне середовище в Україні має багато перепон, які відлякують іноземних інвесторів, у тому числі й канадських.

До основних проблем належать кору корупція, недосконала правова система та бюрократичні перешкоди. Попри антикорупційні реформи, рівень корупції в Україні залишається високим, що підвищує ризики для іноземних інвесторів. Недостатня прозорість і складність правової системи, незахищеність прав власності, труднощі з розв'язанням спорів і слабка судова система є серйозними перепонами для іноземного капіталу. Процес створення бізнесу в Україні ще завжди стикається з бюрократичними труднощами, затримками при отриманні дозволів та іншими адміністративними бар'єрами.

Ці фактори знижують привабливість українського ринку для інвесторів і обмежують можливості розвитку спільних підприємств.

Хоча Угода про вільну торгівлю значно зменшила або ліквідувала тарифні бар'єри між Україною та Канадою, все ж залишаються нетарифні обмеження, що впливають на співпрацю. До таких нетарифних бар'єрів належать обмеження в галузі регулювання санітарних норм, які є особливо важливими для сільськогосподарської продукції.

Наприклад, українські продукти харчування, особливо м'ясо та молочні продукти, стикаються з труднощами у виході на канадський ринок через суворі санітарні норми. Це обмежує можливості для зростання експорту українських аграрних товарів до Канади.

Через велику географічну відстань між Україною та Канадою транспортування товарів є складним і дорогим процесом, що обмежує ефективність торгових відносин. Високі витрати на логістику можуть впливати на рентабельність експорту українських товарів, особливо важких або об'ємних, таких як сільськогосподарська продукція.

Крім того, обмежена транспортна інфраструктура та складності з митним оформленням можуть спричинити затримки у постачанні, що знижує привабливість співпраці для обох сторін.

Ще однією важливою проблемою є недостатня поінформованість українських та канадських підприємців про економічні можливості одне одного. Багато малих і середніх підприємств в Україні не знають, як вийти на канадський ринок або як пристосувати свої товари під його вимоги. Канадські підприємці, у свою чергу, мають недостатньо знань про можливості для інвестування в Україні, що обмежує економічний потенціал співпраці.

Збільшення кількості інформаційних кампаній, торгових виставок, ділових місій та створення спеціалізованих ресурсів могли б допомогти українському бізнесу краще зрозуміти потреби канадського ринку, а канадським інвесторам – краще оцінити можливості інвестування в Україну.

Культурні та освітні відносини між Україною та Канадою розвиваються, зокрема завдяки великій українській діаспорі в Канаді, яка активно підтримує культурні зв'язки з батьківщиною [7]. Проте існують певні перешкоди, які ускладнюють реалізацію спільних культурних та освітніх проєктів.

Хоча в Канаді є велика українська громада, значна частина українців, особливо молодше покоління, не володіє українською мовою на рівні, необхідному для активної взаємодії в освітній сфері. Це обмежує можливості співпраці у формуванні спільних програм навчання, обміну студентами та викладачами. Канадські студенти також рідко вивчають українську мову, і навіть в університетах, де є українознавчі програми, мовний бар'єр залишається значною перешкодою для глибшого вивчення та розуміння української культури.

Крім того, мовна адаптація є викликом для українських студентів, які навчаються в канадських закладах, адже навчання здебільшого ведеться англійською або французькою мовами. Це потребує додаткових зусиль і може стримувати ефективне залучення української молоді до канадських освітніх програм [2, с. 28].

Освітні системи Канади та України мають суттєві відмінності в підходах до навчання, вимогах до учнів та студентів, структурі програм. Канадська система

освіти більш гнучка, з акцентом на розвиток індивідуальних здібностей, інтерактивне навчання та розвиток навичок критичного мислення. В Україні, традиційно, освітній процес є більш академічно орієнтованим та теоретичним, із сильним фокусом на традиційні методи викладання [25].

Ці відмінності можуть бути викликом для студентів та викладачів обох країн у процесі взаємного обміну або співпраці у створенні спільних програм. Наприклад, українські студенти в Канаді можуть відчувати труднощі з адаптацією до навчання, орієнтованого на практичну діяльність, а канадські студенти в Україні — до більш теоретичних підходів та суворої системи оцінювання.

Україна і Канада ще не мають достатньо масштабованих і систематизованих програм культурного та освітнього обміну, хоча наявні програми вже відкривають певні можливості. Однак фінансові обмеження стають серйозним бар'єром для участі в таких програмах. Вартість навчання та проживання в Канаді є досить високою, і далеко не всі українські студенти можуть дозволити собі навчання в канадських закладах без фінансової підтримки [21]. Стипендії та гранти доступні, але їхня кількість обмежена, що обмежує доступ до канадської освіти для більшості українських студентів.

Так само канадські студенти, які хотіли б вивчати українську мову та культуру або брати участь у культурних проєктах в Україні, можуть стикатися з фінансовими труднощами, адже існуючі програми обміну не завжди забезпечують повне покриття витрат.

Культурна взаємодія між Україною та Канадою може стикатися з певними викликами через відмінності в ментальності, традиціях і цінностях. Наприклад, у Канаді сильний акцент ставиться на різноманітність і толерантність, підтримку прав меншин і інклюзивність. В Україні такі питання також починають відігравати важливу роль, але не завжди сприймаються так само глибоко, як у Канаді. Це може створювати певні непорозуміння або перешкоди в культурних проєктах, які потребують взаємної адаптації та розуміння [38].

Наприклад, канадці можуть очікувати від українських партнерів більш ліберального підходу до певних соціальних питань, таких як права ЛГБТ+ спільноти, тоді як українська сторона може мати більш консервативні погляди на такі питання. Такі відмінності потребують делікатного підходу і взаємного розуміння для успішної співпраці в культурних та освітніх проєктах.

У Канаді діє низка організацій, які займаються популяризацією української культури, але вони обмежені у своїх ресурсах і не завжди мають достатню підтримку. Недостатня кількість культурних центрів, музеїв, освітніх програм та фестивалів може обмежувати можливості канадців дізнатися більше про українську культуру та історію [20, с. 30-31].

Також варто відзначити, що значна частина української діаспори в Канаді є інтегрованою в канадське суспільство, і молодші покоління не завжди активно залучені до української культурної діяльності. Це означає, що збереження української культурної спадщини стає складнішим завданням, і без належної підтримки діаспори та міжнародних організацій може виникати ризик втрати культурної ідентичності.

Однією з перешкод є брак спільних інформаційних платформ або ресурсів, які могли б сприяти популяризації культурних ініціатив та освітніх можливостей для канадських і українських громадян. Відсутність таких платформ ускладнює комунікацію між освітніми та культурними інституціями обох країн, що стримує розвиток більш глибокої співпраці та обміну інформацією.

Співпраця між Україною та Канадою у сфері безпеки та оборони є одним із ключових напрямків двосторонніх відносин, особливо в умовах російської агресії проти України, яка триває з 2014 року. Канада активно підтримує Україну через гуманітарну та військову допомогу, програму тренувань для Збройних сил України та політичну підтримку на міжнародній арені. Проте, навіть у цій сфері існують певні виклики, що обмежують ефективність взаємодії.

Хоча Канада надає Україні військову підтримку, обсяг цієї допомоги обмежений через кілька факторів. Канада повинна враховувати міжнародні зобов'язання, власні внутрішньополітичні міркування та рівень ризику ескалації у відносинах з Росією. Попри бажання допомогти Україні, Канада змушена дотримуватися певних обмежень, щоб не провокувати прямиї конфлікти.

Канада надає Україні тренувальну допомогу та обладнання, але в більшості випадків вона обмежується нелетальною військовою допомогою. Постачання летального озброєння від Канади часто вимагає складного погодження, що обмежує швидкість і масштаб надання озброєння, якого потребує Україна для захисту від агресора.

Попри спільні цілі щодо підтримки стабільності та безпеки України, підходи України та Канади до вирішення питань безпеки можуть суттєво відрізнятись. Для України безпекова співпраця з Канадою є критичною, оскільки це допомагає стримувати російську агресію та посилювати національну безпеку. Натомість для Канади питання національної безпеки України є важливим, але, все ж таки, не основним, оскільки Канада не є сусідом Росії і не відчуває безпосередньої загрози з її боку.

Канада більше орієнтована на багатосторонню підтримку, співпрацю в рамках НАТО та пошук дипломатичних шляхів розв'язання конфлікту, тоді як Україна більш зацікавлена у конкретних діях та постачанні озброєння для посилення своєї обороноздатності.

Передача військового обладнання та тренування українських військових вимагають значних логістичних зусиль. Канада організовує тренувальні місії для українських військових у межах операції UNIFIER, проте такі заходи потребують постійного фінансування, координації та часу, що може обмежувати їхню масштабність.

Крім того, процес доставки військового обладнання в Україну вимагає значних витрат на транспорт і безпеку, особливо в умовах активних бойових дій на

території України. Це може затримувати поставки або змушувати Канаду переглядати масштаби військової допомоги.

Україна має потребу в прямих військових діях і більш активній оборонній підтримці з боку західних партнерів, але Канада, як і більшість країн НАТО, обмежується наданням озброєння, амуніції, тренувань та фінансової допомоги. Канада, як і інші члени НАТО, утримується від прямої військової підтримки, зважаючи на ризики ескалації конфлікту та можливі наслідки для міжнародної безпеки.

Для України відсутність прямої військової підтримки від Канади означає обмеженість у виборі стратегій для захисту своїх територій. Оскільки Канада не є учасником конфлікту, українським силам доводиться покладатися переважно на власні ресурси та підтримку інших країн.

Співпраця України та Канади у сфері безпеки є частиною ширшого міжнародного контексту, який включає інші країни НАТО та союзників. Проте координація між різними партнерами не завжди є достатньою, що може призводити до дублювання зусиль або затримок у наданні допомоги.

Недостатня координація також може виникати через розбіжності в пріоритетах різних країн щодо підтримки України. Наприклад, якщо деякі країни вважають більш доцільним надавати нелетальну допомогу, це може обмежувати загальний обсяг оборонної підтримки. Для посилення оборонного потенціалу України потрібна тісніша координація між Канадою та її міжнародними партнерами.

Канада і Україна стикаються з викликами, пов'язаними з інформаційною війною та кіберзагрозами з боку Росії. Російські кібернапади спрямовані на дестабілізацію політичних процесів, підрив довіри до урядів і поширення дезінформації. Для України ці загрози є безпосередніми, оскільки вони можуть мати прямий вплив на бойові дії та внутрішню стабільність. Канада також зазнає

кібератак, і, попри те, що її не стосується пряма агресія, вона підтримує Україну в питаннях кібербезпеки.

Однак кіберспівпраця потребує нових технологій, постійного оновлення знань та адаптації до нових загроз, що вимагає додаткових інвестицій і зусиль. Обидві країни повинні посилювати співпрацю в цій галузі для протидії сучасним кіберзагрозам.

3.2. Перспективні напрями українсько-канадських відносин

Українсько-канадські відносини є важливим елементом зовнішньої політики обох країн, базуючись на спільних цінностях демократії, прав людини, а також прагненні до зміцнення міжнародної безпеки. Враховуючи глобальні виклики та загострення геополітичної ситуації, перспективні напрями українсько-канадських відносин мають вирішальне значення для подальшого розвитку партнерства, економічної та військової співпраці. Ключові напрямки, що мають значний потенціал для розвитку, охоплюють оборону та безпеку, економіку, культурну співпрацю, науково-технічний обмін і співпрацю у сфері кібербезпеки.

Співпраця між Україною та Канадою в галузі безпеки та оборони є ключовим аспектом їхніх відносин, особливо в контексті російської агресії проти України. Від початку конфлікту в 2014 році Канада активно підтримує Україну, надаючи як матеріальну, так і політичну підтримку. Однак загострення ситуації в Україні, а також зростання глобальних безпекових викликів, вимагають нових підходів та посилення взаємодії між двома країнами. Ключовими напрямками розширення цієї співпраці є тренувальні місії, військова допомога, розбудова оборонної інфраструктури, обмін розвідувальною інформацією та розвиток спільних оборонних проєктів.

З 2015 року в Україні діє канадська операція UNIFIER, у рамках якої канадські військові інструктори готують українських військовослужбовців.

Навчання охоплює різні аспекти — від тактичної підготовки до надання медичної допомоги на полі бою. В умовах війни ця програма має величезне значення для України, адже канадські фахівці допомагають вдосконалювати навички українських солдатів, підвищувати їхню боєздатність та впроваджувати сучасні стандарти НАТО.

Розширення цієї програми передбачає збільшення кількості канадських інструкторів і спеціалізацій для підготовки українських військових, включно з навчанням у таких галузях, як кібербезпека, логістика, розвідка, протиповітряна оборона та артилерійські технології. Інтенсивне навчання інструкторів для забезпечення самостійності української армії у підготовці нових бійців. Це допоможе Україні створити власний інститут військових тренерів, що діятиме за західними стандартами. Запровадження регулярних військових маневрів та спільних навчань для українських і канадських військових, що дозволить ефективніше координувати спільні дії та ділитися досвідом на практиці.

Питання надання летальної зброї є важливим елементом у двосторонніх відносинах між Україною та Канадою. Канада вже надала Україні значні обсяги нелетальної допомоги, включаючи медичне обладнання, захисне спорядження та інше оснащення. Однак у зв'язку з ескалацією конфлікту, передача Україні сучасної летальної зброї стає необхідною для забезпечення її обороноздатності.

Перспективи військової допомоги включають постачання систем протиповітряної та протиракетної оборони, які є критично важливими для захисту українських міст і об'єктів інфраструктури від повітряних атак. Це можуть бути сучасні зенітно-ракетні комплекси або системи, здатні перехоплювати ракети та дрони.

Забезпечення артилерійських систем і бронетехніки, що допоможе Україні ефективніше протистояти агресору. Наприклад, надання артилерійських установок або протитанкових ракет підвищить обороноздатність української армії.

Поставка технічного обладнання для розвідки, яке дозволить Україні оперативніше збирати та аналізувати розвідувальні дані, а також забезпечить перевагу у тактичних операціях. Це може включати дрони, системи спостереження та сучасні комунікаційні засоби.

Укладена в 2017 році домовленість про оборонне співробітництво між Міністерством оборони України та Міністерством національної оборони Канади, а також Збройними Силами Канади, стала важливим кроком у розвитку двосторонніх відносин у сфері оборони [11]. Цей документ закріплює рамки співпраці в ряді критичних напрямів, зокрема у сфері військової підготовки, реформування збройних сил України, а також у контексті безпеки та стабільності в регіоні. Одним із найважливіших результатів цієї домовленості стала участь Канади в міжнародних місіях підтримки безпеки в Україні, зокрема в рамках програми Operation UNIFIER. Ця місія передбачає надання тренувань для українських військових, підтримку їхніх зусиль у модернізації збройних сил та адаптації до стандартів НАТО.

Співпраця між Канадою та Україною також включає обмін військовими радниками та експертами, спільні навчання і маневри, а також обмін передовими технологіями у сфері оборони. Канадська сторона активно сприяє розвитку оборонних можливостей України, що особливо важливо в умовах агресії з боку Росії. Ця домовленість має важливе стратегічне значення для України, оскільки дозволяє зміцнити обороноздатність та інтеграцію до міжнародних стандартів. Співпраця в галузі розвідки стає дедалі актуальнішою, особливо в умовах постійної російської загрози. Канада володіє значними розвідувальними можливостями завдяки членству в розвідувальному альянсі "П'яти очей" (разом із США, Великою Британією, Австралією та Новою Зеландією) [44]. Україна також розвиває власні можливості в сфері розвідки, зокрема завдяки підтримці західних партнерів. Спільний обмін інформацією може суттєво підвищити ефективність обох країн у запобіганні загрозам.

Напрями обміну розвідувальною інформацією включають інформаційну підтримку щодо кіберзагроз — враховуючи, що кібератаки з боку Росії є постійною загрозою для обох країн, обмін інформацією про нові методи атак і засоби захисту може посилити кібербезпеку.

Обмін тактичною розвідкою про ситуацію на сході України, Канада може надавати Україні дані про пересування військових сил та загрози, що допоможе оперативно реагувати на зміни у зоні бойових дій.

Розвідка щодо дій Росії на міжнародній арені дозволить Україні краще розуміти загрози, які можуть впливати на її безпеку, і вчасно приймати відповідні контрзаходи. Україна потребує інфраструктури, яка дозволить підвищити готовність до відбиття потенційних нападів. Канада може надати технічну допомогу у створенні сучасних оборонних об'єктів і навчальних центрів, де українські військові проходять підготовку відповідно до стандартів НАТО.

Ця співпраця може включати будівництво тренувальних баз і центрів для підготовки українських військовослужбовців за участю канадських інструкторів. Це допоможе Україні розвивати свою оборонну інфраструктуру і підвищить рівень підготовки нових кадрів. Модернізація існуючих військових об'єктів з урахуванням сучасних стандартів безпеки і бойової готовності. Це включає зміцнення інфраструктури для забезпечення захисту в умовах повітряних і ракетних атак.

Оскільки обидві країни мають розвинуті військово-промислові комплекси, перспективним напрямом є спільна розробка та інтеграція технологій, зокрема в галузі безпілотних технологій, кібербезпеки, систем захисту. Така співпраця може допомогти обом країнам розвивати власні оборонні потужності та залучати інвестиції у виробництво сучасних озброєнь.

Цей напрям включає спільні дослідження та розробки у галузі захисту від безпілотних загроз, що є надзвичайно актуальним у сучасних умовах. Інвестиції у виробництво військової техніки на території України, що допоможе створювати

робочі місця і підвищить обороноздатність країни. Спільне фінансування досліджень з кібербезпеки та інтеграція канадських технологій для зміцнення оборони України від кіберзагроз.

Економічна співпраця між Україною та Канадою має значний потенціал, особливо після підписання Угоди про вільну торгівлю між Україною та Канадою (CUFTA) у 2017 році, яка відкрила можливості для розширення торгівлі та інвестицій. Однак наявні можливості використовуються лише частково, і подальший розвиток економічних зв'язків може стати основою для зміцнення двосторонніх відносин. Поглиблення економічної співпраці передбачає активізацію торгівлі, залучення інвестицій у пріоритетні галузі, розвиток малого та середнього бізнесу, підтримку інноваційних проєктів і розширення ринків для обох країн.

Угода про вільну торгівлю CUFTA забезпечила українським та канадським товарам доступ на ринки обох країн. Однак для повноцінної реалізації її потенціалу потрібна додаткова підтримка експортерам та бізнесу обох країн [42].

Для розширення торгівлі слід запровадити програми підтримки для українських експортерів з метою адаптації їх продукції до канадських стандартів та сертифікації. Це дозволить українським компаніям легше виходити на ринок Канади. Розширити спектр товарів та послуг, включаючи цифрові послуги, ІТ-продукти, а також сільськогосподарську продукцію, оскільки ці сектори мають високий потенціал у двосторонній торгівлі. Зменшити торгові бар'єри для послуг і технологічного сектору, включивши їх до CUFTA, що відкриє нові можливості для розвитку інноваційних та технологічних компаній.

Інвестиції є важливим чинником для розвитку української економіки та створення робочих місць, і Канада може відіграти значну роль у цьому процесі. Україна має зацікавленість в інвестиціях у такі сектори, як сільське господарство, енергетика, інформаційні технології та інфраструктура. Канадські компанії можуть скористатися можливостями, які надає український ринок, завдяки його потенціалу та економічним реформам, спрямованим на поліпшення інвестиційного клімату.

Ключові кроки для залучення інвестицій це створення сприятливих умов для інвесторів шляхом спрощення адміністративних процедур, зниження бюрократії та забезпечення прозорих правил ведення бізнесу. Це включає надання податкових стимулів для інвесторів у стратегічних секторах. Залучення інвестицій у зелений сектор та відновлювальні джерела енергії, де Канада є світовим лідером. Це дозволить Україні підвищити енергоефективність, розвивати екологічно чисту енергетику та зменшити залежність від викопних джерел.

Спільні інвестиційні фонди для фінансування малих і середніх підприємств, що могли б сприяти розвитку місцевих компаній в Україні, надаючи доступ до канадського фінансування.

Малий та середній бізнес є рушійною силою економічного розвитку, і його підтримка може забезпечити стабільне зростання обох економік. Україна та Канада можуть реалізовувати програми підтримки малого та середнього бізнесу, а також створювати умови для взаємного доступу на ринки.

Основні напрями співпраці включають навчальні програми та обмін досвідом для підприємців обох країн. Це допоможе українському бізнесу переймати найкращі канадські практики та інноваційні рішення, що підвищить їх конкурентоспроможність. Запуск програм підтримки експорту для малого бізнесу та допомога українським компаніям у виході на канадський ринок. Це може включати створення інформаційних центрів або платформ для взаємодії українських та канадських компаній. Організація бізнес-форумів та виставок, що дозволить компаніям знайомитися з потенційними партнерами, обмінюватися інформацією та укладати угоди.

Підписана 22 вересня 2023 року угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою є важливим кроком у зміцненні економічних зв'язків між двома країнами [35]. Цей документ передбачає зняття тарифних і нетарифних бар'єрів на більшість товарів і послуг, що сприятиме збільшенню двосторонньої торгівлі. Особливу увагу в Угоді приділено захисту інвестицій, створенню стабільного бізнес-середовища, а

також впровадженню екологічних стандартів і дотриманню прав працівників. Підписання угоди відбулося в умовах триваючої російської агресії проти України, що робить підтримку Канади ще більш цінною. Цей крок сприяє зміцненню української економіки та відкриває нові можливості для експортерів, зокрема в аграрній, промисловій і технологічній сферах. Угода також сприяє залученню канадських інвестицій у ключові сектори української економіки, такі як енергетика, інфраструктура та інноваційні технології. Реалізація положень угоди допоможе Україні не лише посилити свою економічну стійкість, а й інтегруватися в глобальні ринки, створюючи нові перспективи для сталого економічного зростання.

Сфера інновацій і технологій є однією з найбільш перспективних для співпраці між Україною та Канадою. Українські стартапи мають великий потенціал, особливо в ІТ-секторі, а Канада може надати інвестиції, технології та досвід для розвитку цих компаній. Спільна діяльність у цій галузі не лише сприятиме економічному зростанню, а й допоможе підвищити технологічну конкурентоспроможність обох країн.

Ключові кроки для підтримки інновацій це фінансування інноваційних проєктів через венчурні фонди або грантові програми, що допоможе українським стартапам залучити канадський капітал і виходити на нові ринки. Також інкубатори та акселератори, які б сприяли розвитку технологічних стартапів в Україні та Канаді, забезпечуючи їм необхідні ресурси, навчання і підтримку.

Спільні дослідження та розробки в галузі ІТ, медицини, біотехнологій та екологічних технологій. Це може включати як фінансову підтримку інновацій, так і участь у наукових програмах та партнерства з університетами. Україна може стати для Канади важливим партнером на європейському ринку, а Канада — воротами для українських компаній на ринку Північної Америки. Це дозволить обом країнам розширити свої економічні можливості та покращити позиції в міжнародній торгівлі.

Для розвитку стратегії для розширення ринків важлива спільна участь у міжнародних виставках та створення торгових місій, що дозволить українським і канадським компаніям знайти нові ринки збуту.

Підтримка українських компаній у виході на ринок США через Канаду. Канада може стати «вікном» для українських товарів у Північній Америці завдяки своїм торговим зв'язкам. Сприяння створенню логістичних хабів для полегшення перевезення товарів між двома країнами, що знизить транспортні витрати та зробить продукцію більш доступною для споживачів.

Наука, освіта та культура є важливими складовими двосторонніх відносин між Україною та Канадою, що сприяють зміцненню міжкультурного діалогу, розвитку інтелектуальних і академічних зв'язків, а також підвищенню взаєморозуміння між народами. Спільна робота у цих сферах не лише підтримує соціальний розвиток, але й створює можливості для інновацій, наукових досліджень та культурного обміну. З огляду на сучасні глобальні виклики та потребу в інноваціях, це співробітництво набуває особливої важливості.

Академічний обмін є важливим елементом співпраці між Україною та Канадою, оскільки дозволяє студентам та науковцям з обох країн отримати нові знання, досвід і навички, що допомагають розвивати освіту, науку та технології.

Напрями академічної співпраці включають програми академічного обміну між університетами та науково-дослідними інститутами обох країн. Наприклад, програма стипендій для українських студентів для навчання в Канаді, що дозволить молодим українцям отримати якісну освіту в одному з провідних освітніх центрів світу. Наукові дослідження в спільних проєктах у таких сферах, як енергетика, сільське господарство, інформаційні технології та екологія. Канадські університети мають досвід в інноваційних технологіях, і українські науковці можуть скористатися цим для розробки нових рішень для України.

Обміни професорсько-викладацьким складом для підтримки академічної мобільності, що сприяє інтеграції українських освітніх установ до міжнародного наукового співтовариства.

Це також включає створення спільних навчальних програм та партнерств між українськими та канадськими університетами, що дозволить студентам отримати дипломи, визнані в обох країнах.

Канада має великий досвід у розробці інноваційних технологій, зокрема у галузі сталого розвитку, енергетики, ІТ, медицини та екології. Україна, в свою чергу, активно розвиває науково-дослідницьку сферу, і співпраця з Канадою може призвести до великих досягнень у цих напрямках.

Спільні наукові проєкти можуть включати дослідження у галузі енергетики та відновлювальних джерел енергії, зокрема впровадження канадських технологій у поновлювальну енергетику в Україні. Спільні лабораторії та проєкти в цих сферах можуть значно полегшити перехід до сталого розвитку.

Інноваційні стартапи та технології, що забезпечать розвиток вищих технологій в обох країнах. Це включає в себе підтримку українських ІТ-компаній, що активно розвиваються, завдяки канадським інвестиціям та ресурсам.

Дослідження в галузі охорони здоров'я та біотехнологій. Враховуючи високий рівень канадської медицини, спільні дослідження можуть сприяти розробці нових лікарських засобів та медичних технологій для обох країн.

Зокрема, велике значення має співпраця у сфері медичних досліджень, враховуючи потенціал Канади у галузі біотехнологій, що може допомогти Україні у подоланні проблем у медицині та охороні здоров'я.

Культура є важливим мостом між двома народами, і співпраця в цій сфері сприяє взаєморозумінню, розвитку національної ідентичності та зміцненню зв'язків між державами.

Основні напрями культурного співробітництва це фестивалі та культурні події. Україна та Канада можуть організовувати спільні культурні заходи, виставки,

кінопокази та музичні фестивалі, що дозволяє канадцям ознайомитися з українською культурою та мистецтвом, а українцям — з канадськими традиціями та мистецькими здобутками.

Важливим моментом є програми для молоді та мистецькі резиденції. Мистецькі резиденції та спільні проєкти можуть сприяти розвитку творчих обмінів між митцями з обох країн, що дозволить обмінюватися досвідом у сфері живопису, театру, літератури та музики. Спільні виставки, культурні центри і музейні проєкти, що допоможе краще розуміти культурну спадщину кожної країни та сприятиме популяризації її на міжнародній арені.

Канадська українська громада має важливе значення для культурної та соціальної інтеграції України в Канаді. Співпраця з діаспорою дозволяє зміцнити зв'язки між двома країнами та підтримувати українську культуру та традиції в Канаді.

Ключові напрямки співпраці з діаспорою це підтримка культурних, освітніх та благодійних ініціатив діаспори, яка активно бере участь у розвитку культурних зв'язків між Україною та Канадою. Програми збереження української спадщини в Канаді. Наприклад, розширення освітніх програм та курсів, які сприяють вивченню української мови та культури в Канаді. Активізація співпраці між українськими організаціями та канадськими установами з метою підтримки культурних ініціатив, організації виставок та заходів, спрямованих на популяризацію української культури та національної спадщини.

Поглиблення культурного співробітництва також включає розвиток мовної політики між країнами. Канадський досвід двомовності може бути корисним для України, особливо в контексті мовної інтеграції в європейському та міжнародному середовищі.

Потенційні напрямки мовної співпраці., що допоможуть українцям у Канаді, а канадцям в Україні вивчати мови обох країн.

Підтримка літературних і мистецьких перекладів, що дозволить канадським читачам знайомитися з українською літературною спадщиною, а українським читачам — з канадськими авторами.

Співпраця між Україною та Канадою в галузі безпеки та оборони є важливою складовою двосторонніх відносин, особливо в умовах сучасних глобальних загроз, таких як збройні конфлікти, тероризм, кіберзагрози та зміни клімату. Для України, яка переживає агресію з боку Росії, стратегічна підтримка Канади в питаннях безпеки є надзвичайно важливою. Канада, як член НАТО та країна з високим рівнем оборонної експертизи, має значний досвід, який може бути корисним для України у боротьбі за свою незалежність та цілісність.

Канада активно підтримує Україну у зміцненні її обороноздатності, надаючи технічну та фінансову допомогу, а також здійснюючи військове навчання для українських сил оборони. Підтримка в галузі оборони включає як надання зброї, так і спеціалізованої техніки, а також тренування військових.

Основні напрями співпраці це військові тренування та навчання. Канадські військові інструктори активно беруть участь у навчанні українських військових, зокрема у рамках місії «UNIFIER». Це включає підготовку військових щодо використання новітніх технологій, організації оборони та протиповітряної оборони.

Поставка військової техніки та обладнання. Канада надає Україні різноманітне військове обладнання, яке включає системи зв'язку, медичне обладнання, бронетехніку та інші необхідні матеріали для забезпечення ефективності українських сил.

Обмін досвідом у сфері оборонної стратегії. Канада, як країна-член НАТО, має великий досвід у координації колективної безпеки, що може бути корисним для України в плануванні та реалізації власної оборонної стратегії.

В умовах глобалізації тероризм та інші форми нелегальної діяльності стають серйозною загрозою для безпеки всіх країн. Канада активно співпрацює з Україною у боротьбі з тероризмом та іншими загрозами, зокрема шляхом обміну

інформацією, координації заходів з безпеки та участі в міжнародних миротворчих місіях.

Основні напрямки співпраці це обмін розвідувальними даними. Канада активно підтримує Україну в обміні інформацією про терористичні загрози та інші види злочинної діяльності. Це включає спільні операції та інтеграцію інформаційних ресурсів. Спільні антитерористичні навчання. Програми, спрямовані на навчання правоохоронних органів та військових щодо боротьби з тероризмом та протидії диверсіям.

Канада є активним учасником миротворчих місій під егідою ООН та інших міжнародних організацій. Україна, зокрема в рамках своїх миротворчих зобов'язань, може співпрацювати з Канадою для підвищення ефективності миротворчих операцій у гарячих точках.

Кіберзагрози є однією з найбільших сучасних проблем, і Канада має великий досвід у протидії кіберзлочинності та захисті критичної інфраструктури. Враховуючи важливість кібербезпеки для національної безпеки України, співпраця з Канадою в цій сфері є стратегічно важливою.

Обмін досвідом у сфері кібербезпеки. Канада може надати Україні технології та експертизу для створення захищених інформаційних систем, а також для захисту національних інтересів в кіберпросторі. Також проведення спільних тренувань для українських спеціалістів із забезпечення кібербезпеки, що дозволить підвищити рівень готовності до кіберзагроз.

Запуск спільних ініціатив для захисту критичної інфраструктури. Канада, як країна з високим рівнем кіберзахисту, може допомогти Україні в створенні систем для захисту енергетичних та інших критичних об'єктів від кіберзагроз.

Канада активно підтримує Україну в її прагненні зміцнити міжнародну безпеку та підтримує її в міжнародних організаціях, таких як ООН, НАТО та інших інституціях. Взаємодія в рамках цих організацій є важливою для забезпечення глобальної стабільності та безпеки [16 с. 21].

Основні напрямки співпраці це підтримка України в ООН. Канада підтримує Україну в її боротьбі за міжнародне визнання та захист територіальної цілісності, зокрема в рамках ООН. Канада активно виступає за введення санкцій проти Росії та за розширення міжнародної підтримки України.

Канада є одним із основних партнерів України в її прагненні стати членом НАТО. Військова підтримка Канади, участь у спільних навчаннях, а також обмін досвідом у сфері колективної безпеки є важливими аспектами цього співробітництва. Канада активно підтримує миротворчі місії, зокрема в регіонах, де є збройні конфлікти. Україна може брати участь у таких місіях, разом із Канадою та іншими країнами, що сприятиме стабільності в глобальному контексті.

У рамках безпекової співпраці Канада активно залучена до гуманітарної допомоги Україні в умовах збройного конфлікту. Водночас Канада сприяє мирному розв'язанні конфліктів і розвитку міжнародних механізмів для досягнення довготривалого миру.

Канадські організації активно надають гуманітарну допомогу Україні, зокрема для внутрішньо переміщених осіб та осіб, які постраждали від війни. Канада підтримує мирні переговори між Україною та Росією, а також виступає за розширення міжнародної участі у врегулюванні конфлікту.

Висновок до розділу 3

Українсько-канадські відносини мають величезний потенціал для подальшого розвитку в різних сферах. Співпраця між двома країнами охоплює широкий спектр напрямів, включаючи економіку, політику, безпеку, науку, освіту, культуру та інші сфери, що сприяє зміцненню стратегічного партнерства між ними. Канада виступає важливим партнером для України в її прагненні до європейської інтеграції, розвитку демократії, стабільності та безпеки.

Особливо значущими є напрямки, пов'язані з підтримкою України в умовах війни з Росією, де Канада надає не лише фінансову, гуманітарну та військову допомогу, але й активно сприяє міжнародному тиску на агресора. Співпраця в

галузі оборони, включаючи тренування українських військових, поставки техніки та військових матеріалів, є ключовим елементом взаємодії в цей період.

Окрім цього, важливими є перспективи розвитку в галузях науки, освіти та культури. Спільні науково-дослідницькі проєкти, академічний обмін, підтримка культурних ініціатив створюють фундамент для глибокої взаємодії між народами та посилення взаєморозуміння. Це сприяє не лише розвитку обох країн, а й підвищенню міжнародної значимості їх відносин.

Сфери безпеки та боротьби з міжнародними загрозами, такими як тероризм та кіберзагрози, також є важливими аспектами співпраці, що дозволяють Канаді та Україні разом реагувати на нові виклики. Підтримка Канадою міжнародних ініціатив і участь в миротворчих операціях робить її важливим партнером для України у забезпеченні стабільності та безпеки на глобальному рівні.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що українсько-канадські відносини мають великий потенціал для подальшого розвитку. Зміцнення співпраці в різних сферах не лише дозволить Україні досягти своїх стратегічних цілей, але й сприятиме стабільності та процвітанню в обох країнах. Це партнерство має важливе значення для України, оскільки Канада є одним із найнадійніших союзників у боротьбі за незалежність та розвиток, а також для забезпечення міжнародної безпеки.

ВИСНОВКИ

У ході дослідження українсько-канадських відносин вдалося простежити їхню еволюцію від історичних зв'язків, сформованих українською діаспорою, до сучасного стратегічного партнерства, що охоплює політичну, економічну, культурну та безпекову сфери.

Історія цих відносин має глибокі корені, що сягають кінця ХІХ століття, коли українські іммігранти почали оселятися в Канаді, формуючи одну з найбільших і найвпливовіших діаспор у світі. Ця громада не лише зберегла свою національну ідентичність, але й стала важливим рушієм зміцнення зв'язків між двома країнами. Її діяльність вплинула на формування позитивного іміджу України серед канадського суспільства та політичного істеблішменту. Визнання Канадою незалежності України 2 грудня 1991 року стало знаковим моментом, який визначив подальший напрямок двосторонніх відносин. Це рішення, зумовлене як стратегічними міркуваннями, так і впливом діаспори, не лише підкріпило міжнародну легітимність України, але й створило міцну основу для її інтеграції у світову спільноту.

У контексті політичної підтримки важливо відзначити, що українська діаспора в Канаді активно лобіює інтереси України на всіх рівнях — від місцевих до федеральних урядів. Через різноманітні організації, такі як Конгрес українців Канади, діаспора має значний вплив на політичні рішення, які підтримують незалежність і суверенітет України. Водночас канадські політики активно реагують на заклики діаспори щодо зміцнення двосторонніх відносин та підтримки України в її боротьбі за територіальну цілісність. Це підкреслює важливість громадянського впливу на формування зовнішньої політики Канади, особливо в умовах сучасних геополітичних викликів.

У галузі освіти та науки співпраця між Україною та Канадою набирає особливого значення. Канада є одним з найбільших центрів для навчання

українських студентів за кордоном. Окрім того, існує значний обмін у наукових дослідженнях, який дозволяє як канадським, так і українським вченим співпрацювати в ряді інноваційних і дослідницьких проєктів. Канада активно підтримує українські університети в їхніх зусиллях щодо модернізації освітньої системи та розвитку науки, що особливо важливо в умовах реформ в Україні після 2014 року.

Загалом, успіх українсько-канадських відносин у майбутньому залежить від здатності обох країн адаптуватися до нових реалій міжнародної політики, зміцнювати співпрацю в області безпеки та економіки, а також сприяти розвитку культурних та освітніх ініціатив. Тісні зв'язки, що збереглися та розвинулися завдяки українській діаспорі, є міцною основою для подальшого зростання стратегічного партнерства між Україною та Канадою в умовах глобальних змін.

Дипломатичні відносини між країнами розвивалися з великим динамізмом. Відкриття посольств і регулярний політичний діалог сприяли укладенню двосторонніх угод у різних сферах, зокрема торгівлі, безпеці та культурі. Завдяки цим домовленостям Канада стала одним із найважливіших партнерів України, забезпечуючи підтримку у питаннях демократичних реформ і захисту прав людини. Особливу увагу було приділено зміцненню громадянського суспільства в Україні, а також підтримці прозорості та підзвітності інституцій державного управління. Канада активно виступала на міжнародній арені на захист суверенітету та територіальної цілісності України, зокрема після 2014 року, запровадивши санкції проти Росії та ініціювавши дипломатичні зусилля для зменшення напруги в регіоні.

Економічне співробітництво між Україною та Канадою є важливим аспектом двосторонніх відносин. Підписання Угоди про вільну торгівлю (CUFTA) у 2016 році створило нові можливості для бізнесу, сприяючи збільшенню товарообігу та залученню інвестицій. Канадські компанії активно працюють у таких галузях, як енергетика, агропромисловий сектор і технології, що допомагає модернізувати

українську економіку та розвивати її експортний потенціал. Крім того, численні програми допомоги з боку Канади сприяли впровадженню реформ в Україні, покращенню державного управління та боротьбі з корупцією.

Розвиток економічного співробітництва між Україною та Канадою, що здобуває нові горизонти завдяки підписанню Угоди про вільну торгівлю. Це відкриває перспективи для збільшення товарообігу між країнами, залучення канадських інвестицій в українську економіку та розвитку спільних підприємств. Зокрема, Канада виявила інтерес до інвестування в аграрний сектор України, зокрема в модернізацію сільськогосподарської інфраструктури та розвиток експортного потенціалу. Окрім того, розвиваються співпраці у сфері інформаційних технологій, енергетики та інфраструктурних проєктів, що є ключовими для економічної стабільності обох країн.

Спільне реагування на глобальні виклики, такі як зміна клімату та загрози міжнародної безпеки, також відіграє важливу роль у розвитку двосторонніх відносин. У цьому контексті, співпраця в питаннях охорони довкілля, розвитку відновлювальних джерел енергії та участь у міжнародних організаціях дозволяють країнам активно реагувати на глобальні виклики. Спільна робота з іншими партнерами на міжнародній арені сприяє зміцненню глобальної безпеки та стабільності, що важливо для розвитку не лише двосторонніх відносин, але й регіонального співробітництва в цілому.

Ще одним важливим напрямом є культурне співробітництво, яке посилюється завдяки активному обміну між культурними і освітніми установами двох країн. Розвиток програм академічного обміну, культурних ініціатив та організація міжнародних виставок дозволяють канадцям краще зрозуміти історію та культуру України. Це, в свою чергу, сприяє створенню позитивного іміджу України на міжнародній арені, що може стати важливим чинником у зміцненні двосторонніх відносин та приверненні нових інвестицій та партнерів.

Культурні та освітні зв'язки також стали ваговою складовою українсько-канадських відносин. Українська діаспора в Канаді зберігає та популяризує українську культуру через фестивалі, освітні програми та культурні заходи. З іншого боку, партнерства між університетами двох країн сприяють обміну знаннями, спільним дослідженням і підготовці нового покоління професіоналів, які працюють на благо обох держав. Програми, такі як Канадсько-українська парламентська програма (CUPP), не лише допомагають українським студентам ознайомитися з демократичними практиками Канади, а й сприяють формуванню майбутніх лідерів України.

Особливе значення має співпраця у сфері безпеки, яка стала ключовою після початку російської агресії у 2014 році. Військова місія операції UNIFIER, спрямована на підвищення обороноздатності Збройних Сил України, а також фінансова і технічна допомога з боку Канади підкреслюють глибокий рівень довіри між країнами. Ці заходи сприяють не лише зміцненню обороноздатності України, але й стабільності у всьому регіоні Східної Європи.

Таким чином, відносини між Україною та Канадою стали прикладом стратегічного партнерства, заснованого на спільних цінностях, історичних зв'язках і взаємній зацікавленості у розвитку. Їхній подальший успіх залежить від розширення співпраці в усіх ключових сферах, що дозволить відповісти на сучасні виклики, забезпечити стійкість до зовнішніх загроз і створити нові можливості для обох країн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богородицька Г. Є., Сиволап Д. В., Лошкіна М. В. Зовнішня політика Канади на сучасному етапі: особливості взаємодії з ключовими партнерами. Світове господарство і міжнародні економічні відносини, 2022. 9 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2521-666X/2022-80-1>.
2. Болгов М. В. Інтеграція українських дітей в освітнє середовище Канади. Нова українська школа: результати та перспективи: збірник матеріалів ІV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 18 листопада 2022 року / за заг. ред. Л. В. Задорожної-Княгницької. Маріуполь: МДУ, 2022. 28 с.
3. Борисович Г. Українська Канадіана 2017. 9 с.
4. Валяренко Є. Україна – Канада: Стратегічне партнерство воєнного часу. *Українська призма*. 2024. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://prismua.org/wp-content/uploads/2024/11/Ukr_Canada.pdf.
5. Генсек ООН: весь світ на боці України/ Радио 24/ 26 листопада 2014 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://web.archive.org/web/20150206113107/http://radio24.ua/news/showSingleNews.do?objectId=27189>
6. Гнілуша С. ОСОБЛИВІСТЬ ВІДНОСИН УКРАЇНСЬКО-КАНАДСЬКОГО «ОСОБЛИВОГО ПАРТНЕРСТВА». 15 с.
7. Грачевська Т. О., Ахмаджанова Д. В. Роль української діаспори у підтримці України в умовах російської агресії. Філософія та політологія в контексті сучасної культури, 2023. УДК 327.58(477):355.4(470+571). DOI: 10.15421/3523. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP>.
8. Демченко С. Культурні реалії України: виклики та перспективи. Матеріали наукової конференції, Мукачево, 2023. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5392/1/Демченко%20С._КР.pdf. 49 с.
9. Джуган В. О. Україна на шляху до Європейського Союзу: виклики війни та запровадження реформ (на прикладі митної реформи). 2024. С. 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/55383/1/тези%20ДЖУГАН.pdf>

10. ДО 50 000 КАНАДСЬКИХ ДОЛАРИВ – ГРАНТИ ВІД КАНАДСЬКОГО ФОНДУ МІСЦЕВИХ ІНІЦІАТИВ В УКРАЇНІ (CFLI) - Центр розвитку ЧАС ЗМІН. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://chaszmin.com.ua/do-50-000-kanadskyh-dolariv-granty-vid-kanadskogo-fondu-mistsevyh-initsiatyv-v-ukrayini-cfli/>
11. Домовленість про оборонне співробітництво між Міністерством оборони України та Міністерством національної оборони Канади і Збройними Силами Канади. Офіційний вебпортал парламенту України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_053-17#Text
12. Допомога з Канади надходить до переміщених та постраждалих від війни людей в Україні. ІОМ Ukraine. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukraine.iom.int/uk/news/dopomoha-z-kanady-nadkhodyt-do-peremishchenykh-ta-postrazhdalykh-vid-viyny-lyudey-v-ukrayini>.
13. Економічна правда. Бюджет Канади 2022: підтримка України та захист міжнародного порядку. Економічна правда. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pravda.com.ua/columns/2022/04/14/685737/>
- 14.3 2022 року Канада надала Україні військової підтримки на \$2,4 млрд. АрміяInform – Інформаційне агентство АрміяInform. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://armyinform.com.ua/2024/02/16/z-2022-roku-kanada-nadala-ukrayini-vijskovoyi-pidtrymky-na-24-mlrd/>.
15. Конон, Н., Скребнева, А. Українсько-канадські відносини: сучасний стан та перспективи розвитку. С. 29
16. Макар В. Канада – від формування до сьогодні. С. 21
17. Мисак Г. І. Україна-Канада: стан та перспективи розвитку сучасних міжнародних відносин. Збірник матеріалів ІV конференції «Фінансові інструменти сталого розвитку», Чернівці, 2022. 423 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/9346/2022%20Збірник%20матеріалів%20IV%20конференції%20ФІНАНСОВІ%20ІНСТРУМЕНТИ%20СТАЛОГО%20РОЗВИТКУ.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
18. Михайлова К. Яку військову допомогу Україна отримує від США, Німеччини і Канади. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://thepage.ua/ua/news/yaku-vijskovu-dopomogu-ukrayina-otrimaye-vid-ssha-nimechchini-i-kanadi>
19. Михайлюк В. УКРАЇНСЬКО-КАНАДСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО: ПРИОРІТЕТИ ХХІ СТОЛІТТЯ.

20. Орлова. В Співпраця України і Канади у галузі освіти, науки і культури <https://archer.chnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9289/22%2026.pdf?sequence=1> 30-31 с.
21. Освіта за кордоном. Безкоштовне навчання в Канаді: міф чи реальність. EDUSTEPS Навчання за кордоном: вища та середня освіта, мовні курси. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://edusteps.com.ua/posts/canada/1352-osvta-za-kordonom-bezkoshtovne-navchannya-v-kanad-mf-chi-realnst.html>
22. Пацанівський Д. «Закордонні українці в публічній дипломатії України в Канаді (2014-2022 рр.)» с. 80
23. Перепелиця, Г. Особливе партнерство України і Канади в безпековій та оборонній сферах. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2020. № 41. С. 62
24. Перепелиця, Г. Україна-Канада: становлення та розвиток особливого партнерства. *Вісник Київського національного ун-ту ім. Т. Г. Шевченка*. 2019. № 2 (50). С. 27.
25. Підхід Канади та України: в чому різниця?. Novoshkola. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://novoshkola.com.ua/uk/news/queens-university-course-2018>.
26. Політичні відносини. Посольство України в Канаді. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://canada.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/politichni-vidnosini>
27. Понад \$50 млн гуманітарної допомоги надійшло до українців за два роки від канадської фундації - CANADA-UKRAINE FOUNDATION. CANADA-UKRAINE FOUNDATION. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cufoundation.ca/понад-50-млн-гуманітарної-допомоги-наді/>
28. Сердинський С. Війна в Україні й дальші кроки Росії. Публічне управління та адміністрування в Україні: євроінтеграційний поступ : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю (Івано-Франківськ, 31 травня 2024 р.). Івано-Франківськ: Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, 2024. С. 447.
29. Сердюк Х. Особливості військового співробітництва України з Канадою. Збірник матеріалів IV міжнародної наукової конференції студентів і молодих вчених, 7 серп. 2022 р. С. 12–15.
30. Середюк Н – Стратегічне партнерство Канади в реформуванні політичних інститутів України. Науковий журнал політикус.

31. Сідоров М. Перспективи українсько-канадських відносин у контексті підписання угоди про вільну торгівлю CUFTA. Бізнес Інформ. 2017. № 3 С. 86.
32. Сідоров М. Українсько-канадські торговельно-економічні відносини як геоекономічний вектор зовнішньоекономічної стратегії України
33. Спільна Декларація про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Канадою від 27.01.1992 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_005#Text
34. Спільна Декларація про особливе партнерство між Україною та Канадою від 31.03.1994 року. Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_002#Text
35. Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою від 22.09.2023 року. Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_001-23#Text
36. Угода про дружбу і співробітництво між Україною і Канадою від 24.10.1994 року. Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_001#Text
37. Українці в Канаді: від першої хвили імміграції дотепер. 2022. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/ukra%D1%97nczi-v-kanadi-vid-persho%D1%97hvili-immigraczi%D1%97doteper/>
38. Щегель М. Інклюзивність розвитку регіонів України: оцінка, рейтинги та перспективи http://jnas.nbu.gov.ua/j-pdf/regek_2019_4_5.pdf
39. Яценко О.М. Реалізація цілей торговельно-економічного співробітництва України та Канади у континентально-інтеграційному контексті. Зовнішня політика та дипломатія: традиції, тренди, досвід .2016. Вип.22. Ч.3. С.96
40. ARCHIVED – Temporary public policy to renew the Canada-Ukraine Authorization of Emergency Travel from April 1, 2023 - Canada.ca. Canada.ca. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/corporate/mandate/policies-operational-instructions-agreements/public-policies/ukr-nationals-exemption-3-2023.html>
41. Busby J. CANADA IN UKRAINE 2014–2022. Espace, 2022. URL: <https://espace.rmc.ca/jspui/bitstream/11264/904/1/Busby-%20CANADA%20IN%20UKRAINE%202014-2022.pdf>

42. Canada-Ukraine Free Trade Agreement (CUFTA) <https://www.international.gc.ca/trade-commerce/trade-agreements-accords-commerciaux/agr-acc/ukraine/index.aspx?lang=eng>
43. CHISTIАKOVA I., KRYVDINA I. УКРАЇНО-КАНАДСЬКІ МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНИ. Філософія та політологія в контексті сучасної культури. 2023. Т. 15, № 2. С. 120–127. URL: <https://doi.org/10.15421/352351>(дата звернення: 27.11.2024).
44. FBI Hosts Five Eyes Summit to Launch Drive to Secure Innovation in Response to Intelligence Threats <https://www.fbi.gov/news/press-releases/fbi-hosts-five-eyes-summit-to-launch-drive-to-secure-innovation-in-response-to-intelligence-threats>
45. Kuzio T. Ukraine: Democratization, Corruption, and the New Russian Imperialism. The International Politics of Ukraine, 2020.
46. Marchuk-Karbovnik M. Ukraine in the Foreign Policy of Canada c.122
47. Operation UNIFIER. Government of Canada, 2021-09-29. URL: <https://www.canada.ca/en/department-national-defence/services/operations/military-operations/current-operations/operation-unifier.html>
48. Rabinovych M. Canada's response to the Ukraine crisis: A turn to middlepowerhood? C.59
49. Tatar K. Helping the Homeland in Troubled Times: Advocacy by Canada's Ukrainian Diaspora in the Context of Regime Change and War in Ukraine. C. 46
50. Ukrainians in Canada: from the first wave of immigration to now <https://www.ukrainianworldcongress.org/ukrainians-in-canada-from-the-first-wave-of-immigration-to-now/>